

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ יעקב ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו | הכתהיל במוציה
מקבל בה לזמיר איתה
כמלאה הרת"א

יב | סעודות שבת
ניצוץ אורה הסגיר לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא | בביאת משיח
התגלה הרעת בעולם
איציר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילונא ודתא • ספיד ויהלום • ונחדת בחיים • מסללי בית הדין • מגרנות

עירין קדישין | לשמות דור עוקבתא דמשיחא הם בחינת עקבים ועפר תפוקם הוא קאמונה

תולדות אדם | באור הבטוי עקבתא דמשיחא

תורת יחזקאל | מעלת ישראל וחשיבות מעשיהם בשמים גם בדורות נמוכים

תפארת שלמה | גדורות אלו כל מעט התעוררות חשוכה מאד בשמים ואפילו אם אינה בשלמות

ישמח ישראל | כל אנטה על עבדות ה' ומשהו קטן שעושים בדורות האחרונים חשוכה בשמים יותר מתעניות וסגופים של דורות הראשונים

פתוחי חותם | גלות אדם וישמעאל כנגד הרגלים וסופה כנגד העקבים

מלבוש לשבת יום טוב | דברי הרה"ק רבי אלימלך מלידענסק זע"א שהגאולה העתידה תהא ללא מלחמות | באור הפסוק על פי זה

עשרת ישועה | רמז לזמנים הנוראים הממששים וקאים

לקוטי שיחות | הסבה הראשונה להשפעת הגלות היא שפוחשיבים את שאר העולם כדרך עקרי וגדול יותר מהגדרות

אגרא דכלה | אין לחקות את מעשי הצדיקים בתנועותיהם מפני שמעשיהם באים מאהבת הש"י הבערת בלבם

דגל מחנה אפרים | השפעת הפרנסה כפי הבטחון

מאמר יחזקאל | העולם טועים ומקליפים בין הדאגה עבור יראת שמים לדאגה עבור פרנסה

מאור עינים | כל רעיונות ועצות העולות במח האדם בענין פרנסתו הם מהקב"ה

תמורת דוד | החידוש בדרך הפעל שם טוב

לב שמחה | חשיבות ברפת המזון בכל ימות השבוע

פני מנחם | על די ברפת המזון ככונה אפשר להעלות האכילה שלא היתה כראוי

עבדת ישראל | כל מה שאכילים לעבוד את הבורא הוא מתנה ואין במה להתנאות

דברי ישראל | גם התהלת האדם בעבודתו יתברך היא על די סיעתא דשמיא

בעל שם טוב | זאבדקתם מהרה - לזהר מהמחירות

בית אברהם | עפר היצה"ר על די בקלה ומחירות

שבע שמחות | כל הרעיונות וההרהורים נשרפים בו יתברך

בית אהרן | דק על דק

תולדות יעקב יוסף | צאמין שכל העולמות והמלאכים נוגנים מתורתו ותפלתו והש"י שוקד על שפתינו לנשק כל תבנה

קדושת לוי | להיות ענו בעבודת ה' הוא פנינה

תפארת שלמה | ענין זה הוא ודיעה הכרחית ושרש העבודה

תורת אבות | כל הדורות נגעו וסרחו עבור דור זה

תורת המגיד מן לאטשוב | ורגלף לא בעקה - לא צעדף ברגלף לצדיקים

אור ישרים | העצה כנגד מינות ואפיקורסות בדורות שקדם משיח

אף פרי תבואה | בשעת עשיות גשמיית יש לחשב בדיברים עליונים

שפת אמת | אנשים המתגוררים בעולם הזה הגשמי ומהשבותיהם משוטטות בעולמות עליונים

מכשור צדק | אין לצדיקים שום התנדבות לשמיות

תפארת עזיאל | אין הקדשה יכולה לשרות על האדם כל זמן שאינו מטהר ומפנה עצמו מהבלי עולם

מגן אברהם | עצה לנפול לקרירות ואינו יכול לפתח פיו בתורה ובתפלה

נתיב מצותיך | יחזקו עצמו ויברו לקל רכות ויבנה לפניו

ויאמר שאל | הענין זוכה להורות פהלכה

כהנת אלימלך | המת מתוך שחוק סימן יפה לו

יקהל שלמה | תפלה קדם הערה מועילה לנגרי

יגל יעקב | רבים העושים מאנה נטילים שחר גם בעולם הזה

ילקוט האורים | עלשי הקב"ה קצין העון שחטא האדם

ישיר משה | ברפת המזון נאמרת בכל לשון

דברי חיים | השמחה היא על שישאל לא יאבדו לנגרי

שער רוח הקדש | השגת רוח הקדש ופיו הסמיות כפי הפונה בברפת הנגיון

נחל קדומים | מזון הנשמה והנפש על די אמירת הברכות

ראשית חכמה | התנדבות פאהבת הבורא יתברך

עמק המלך | תפוחי ניצוצי הנשמות

מנוחה וקדושה | קדושת האדם על די כוננו באמירת הברכות

קרן אורה | הנזהר בכונת הברכות אין אכילתו פסולה

כן איש חי | הכנעת הצי הרע בלח הזוהרות בברפת הנגיון

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישרות למייל אישי

נושאים בפרשת עקב

עקבתא דמשיחא

עיריני קדישין

רבי ישראל מרוזין זיע"א

נשמות דור עוקבתא דמשיחא הם בחינת עקבים ועקר תקונים הוא באמונה

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן. עֲכָשׁוּ בְדוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים הָעֶקֶר שִׁיתְחַזְקוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֱמוּנָה בְּיוֹתֵר, כִּי בְּאֱמַת נִשְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְחַלְלִין לְהִיּוֹת נִמְשָׁכִין מֵאָדָם קְדָמוֹן, וְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם קוֹמָה שְׁלֵמָה, וְכִמוּ שְׁבֻקוּמָה יֵשׁ רֹאשׁ וְגוּף וְרַגְלִים, כֵּן הַנִּשְׁמוֹת שֶׁל הַדּוֹר הָאֲחֵרוֹן עוֹקְבָא דְמִשְׁיחָא הֵמָּה בְּחִינַת עֵקֶבִים.

וְהִנֵּה בְּהִרְאֵשׁ יֵשׁ בְּחִינַת רֵאִיָּה חוֹשִׁיּוֹת וְשִׁכְלִיּוֹת וּבְגוּף יֵשׁ בְּחִינַת רֵאִיָּה שְׁכָלִיּוֹת, כִּדְאִיתָא הַלֵּב מִבֵּין. וְדָבָר הַנִּרְאָה לְעֵינַי אֵין בְּזָה עֵינַי אֲמוּנָה, כִּי הֲלֹא רוֹאֶה בְּעֵינָיו, אִף בְּרַגְלָיִם אֵין בְּהֵם שׁוֹם בְּחִינַת רֵאִיָּה, שִׁיף שְׁפִיר אֲמוּנָה.

וּמַחְמַת זֶה הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּדוֹרוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵם בְּחִינַת רַגְלִים, אֲשֶׁר עֲלִיהֶם אִיתָא (וְהוּדַר ח"ב רנח). עַד דְּמִטָּא רַגְלִין בְּרַגְלִין, עָקַר הַתְּקוּן שְׁלֵהֶם הִיא בְּאֱמוּנָה, הֵינּוּ לְהֶאֱמִין שְׁמָלָא כָּל הָאֲרָץ כְּבוֹדוֹ וּמְלֻכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה וְכָל מָה דְעָבִיד רַחֲמָנָא לְטַב עָבִיד.

יש להאמין שגם בדורות אלו כל דבור קטן של יהודי עושה רשם

וְגַם יֵאֱמִין וְלֹא יִפֹּל לֵב הָאָדָם וְיֵאֱמַר הִנֵּה הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּדוֹרוֹת הַלְלוּ הֵם מִמְקוֹם נְמוּךְ וְהַמְחִין וְהַלְכָּבוֹת נִמְכָּרִין וּמָה יַעֲשִׂילוּ הַדְּבוּרִים שְׁלוֹ, רַק יֵאֱמִין שְׁאִפְלוּ דְבוּר קָטָן שֶׁל יְהוּדֵי עוֹשֵׂה רִשָּׁם לְמַעְלָה, כִּדְבָרֵי אֱלֹקֵי הַרוּחַת לְכָל בִּשְׂר' (כמדובר כו טז).

כִּי לְמָה רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּלֵל בְּעִבּוּדַת בְּנֵי אָדָם, הֲלֹא עִבּוּדַת הַמְּלָאכִים גְּדוּלָה מֵעִבּוּדַת בְּנֵי אָדָם. אִף רְצוֹן הַבּוֹרָא בְּדוּקָא בְּעִבּוּדַת הָאִישׁ הַשְּׁפֵל, וְכֵן רְצוֹן הַבּוֹרָא בְּדוּקָא בְּעִבּוּדַת נִשְׁמוֹת שְׁבַעֲתִים הַלְלוּ, וְכִמוּ שֶׁהַרְגִלִים צָרִיכִין אֶל הַרְגִלִים, הַגּוּף וְהִרְאֵשׁ כֵּן הִרְאֵשׁ צָרִיךְ אֶל הַרְגִלִים, שֶׁהֵם מְעִמִּידִים כָּל הַגּוּף וְנִטְעָן עֲלֵיהֶם.

הרמז בלשון הפסוק

וְזָה פְּרוּשׁ וְהִנֵּה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן וְכוּ'. וְהִנֵּה לְשׁוֹן שְׂמָחָה, עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן שִׁיחִיָּה שְׂמָחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ אִם הָאֲנָשִׁים שֶׁהֵם בְּבְחִינַת עֵקֶבִים יִשְׁמְעוּ לְמִצְוֹתָיו

יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאֵז בְּנֻדָּא יִשְׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֵת הַבְּרִית וְאֵת הַחֶסֶד וְד"ל:

תולדות אדם

רבי יהושע מאוסטרובה זיע"א

באור הבטי עקבתא דמשיחא

יְדוּע שְׁמֵרְגַל בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים לְקֵרוֹת יְמוֹת שְׁקוּדָם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ עֵקֶבִי דְמִשְׁיחָא, וְצָרִיךְ לְהִבִּין לְמָה קוֹרְאִים עֵקֶבֹת, הֲלֹא הִיא הַתְּחַלַּת מְשִׁיחָא.

אִךְ בְּאֱמַת לְשׁוֹן זֶה הוּא עַל דְּרָף הַפְּתוּב 'צָאִי לָךְ בְּעֵקֶבִי הַצֵּאֲן' (שה"ש א ח), וּפְרָשׁוֹ חו"ל (ראה רש"י שם) בְּעֵקֶבֹת אֲבוֹתֵינוּ הִרְאֵשׁוּנִים, וְהֵינּוּ בְּדֶרֶךְ שֶׁהִלְכוּ הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם הָיוּ מְשִׁתְּמָשִׁים בְּכָל הַדְּבָרִים בְּהַדְּעַת.

ביאת משיח תתגלה הדעת בעולם

וְהַעֲנִין בִּיאַת מְשִׁיחַ הִיא שִׁיתְגַּלָּה הַדְּעַת בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב 'לְדַעַת בְּאֲרָץ דְּרָפָךְ וְכוּ' (תהלים יטו א), וְלָזֶה קָרְאוּ חו"ל 'עֵקֶבִי דְמִשְׁיחָא', עַל דְּרָף הַפְּתוּב 'בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ' (משלי ג ח), וְהֵינּוּ שִׁישְׁתְּמָשׁוּ גַם כֵּן בְּכָל הַדְּבָרִים בְּהַדְּעַת, וְנוֹגֵעַ כִּי קָדָם בִּיאַת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, יִתְנוּצֵץ הַדְּעַת בְּעוֹלָם, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים גַּם כֵּן הַיָּמִים שְׁקוּדָם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ עֵקֶבִי דְמִשְׁיחָא.

מאמר הרה"ק רבי אלימלך זיע"א שכל

הצרות שנאמרו בחו"ל אודות עקבתא

דמשיחא היו עד שהיה בעולם

וְהִנֵּה שְׂמַעְתִּי אוֹמְרִים בְּשֵׁם רַבְנוּ הַרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי אֱלִימֶלֶךְ זַלְלָהּ זִיע"ע שְׂאֲמַר: כָּל הַצְּרוֹת שְׂאֲמָרוּ חו"ל שִׁיחִיָּה בְּעֵקֶבִי דְמִשְׁיחָא הִנֵּה רַק קָדָם שִׁיחִיָּה אֱלִימֶלֶךְ בְּעוֹלָם, אֲבָל אַחַר כֵּן שִׁיחִיָּה אֱלִימֶלֶךְ בְּעוֹלָם נִשְׁתַּנָּה הַכֹּל לְטוֹבָה.

וְלִכְאוּרָה אֵינוּ מוּכָן, דְּיְדוּע גְּדָל קִדְשָׁתוֹ וְעֲנוּתוֹתוֹ שֶׁל הַרַב הַקְּדוֹשׁ הַנִּזְכָּר זִיע"ע, וְכִמוּ שְׂאוּמְרִים בְּשֵׁמוֹ שְׂאֲמַר בְּדֶרֶךְ עֲנָה – עָבוּר אֱלִימֶלֶךְ צָרִיכִים לְהַפְּרָאוֹת גִּיהִנָּם חֲדָשׁ כִּי לֹא יִסְפִּיק לוֹ הַגִּיהִנָּם מִכְּבָר חֶסֶד וְשְׁלוֹם, וְאִיךְ אָמַר דְּבָרִים הַנִּזְכָּר שְׂנֵאָרִים לְגְדוּלוֹת מֵאֵד.

רבי אלימלך זיע"א אמר זאת ברב

ענותותו

אִךְ הַעֲנִין הוּא, כִּי הַרַב הַקְּדוֹשׁ זִיע"ל הַנִּזְכָּר הִנֵּה עֲנוּתוֹתוֹ, כְּשֶׁהִשִּׁיג הַשְּׁגוֹת

גְּדוּלוֹת, אַחַר כֵּן הִשִּׁיג רַב חֲסִדֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו מִהַשְּׁגוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁהִשִּׁיג, וְלָזֶה אָמַר כִּי מֵאַחַר שְׂרָאֵינוּ שֶׁהִשָּׂם יִתְבָּרַךְ הַשְּׁפִיעַ לוֹ הַשְּׁגוֹת גְּדוּלוֹת כְּאֵלֶּה בְּרַב חֲסִדוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בְּנֻדָּא יִגְדַּל חֲסִדוֹ גַם כֵּן עִם הַדּוֹר שִׁיחִיָּה בְּעֵקֶבִי דְמִשְׁיחָא לְהוֹשִׁיעַ לָהֶם. וְלִפִּי זֶה נִמְצָא שְׂאֲמַר דְּבָר זֶה מִתּוֹךְ שְׁפִלוּתוֹ.

באור הפסוק 'גדלו לה' אתי' על דרך הנ"ל

וְזָהוּ הַפְּרוּשׁ גַּם כֵּן בְּמָה שְׂאֲמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם 'גְּדִלוּ לַה' אֶתִּי כו'. וְלִכְאוּרָה נִרְאָה שֶׁהוּא הַתְּרוּמָמוֹת. אֲמָנָם מִתּוֹךְ שְׁפִלוּתוֹ דְּבַר זֶה, כִּי דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הִנֵּה מִקְטִין אֵת עֲצָמוֹ מֵאֵד, שְׂאֲמַר אַחֲרֵי שֶׁלְּקַח אוֹתִי מִן הַנְּהוּה מֵאַחֲרֵי הַצֵּאֲן - וְאִף עַל פִּי כֵּן הִנֵּה לוֹ הַתְּגַלוֹת הַדְּעַת.

וְכִמוּ כֵּן בְּהַדְּבוּרִים שֶׁל הַרַב הַקְּדוֹשׁ זִיע"ל הַנִּזְכָּר, שְׂרָאָה אֵת עֲצָמוֹ בְּשְׁפִלוֹת גְּדוּל וְעַל יְדֵי כֵּן נִתְגַּלָּה לוֹ הַדְּעַת. וְזָהוּ 'וּבְשִׁירֵי עֲזָךְ עַל יְדֵי דּוֹד כו', הֵינּוּ הַמְּחַזְקִים לְבוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁאִפְלוּ הֵם בְּתַקְלִית הַשְּׁפִלוֹת יְכוּלִים לְהִשִּׁיג הַדְּעַת, דְּהֵינּוּ עֵקֶבֹת דְּמִשְׁיחָא וְיְכוּלִים לְבַקֵּשׁ וְיַעֲנִינוּ תְּרַאֲנֵיהּ מְלֻכוֹתָךְ כו'.

באור הפסוק 'והיה עקב תשמעונו וגו' על דרך הנ"ל

וְזָהוּ וְהִנֵּה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן, וְהִנֵּה לְשׁוֹן שְׂמָחָה, עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן הֵינּוּ עֵקֶבֹת דְּמִשְׁיחָא, אֵת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה הֵינּוּ מָה שְׂאֲמָרוּ חו"ל שִׁיחִיָּה חֶסֶד וְשְׁלוֹם אֵז דִּינִים מִתּוֹחִים בְּעוֹלָם. וְשִׁמְרָתָם וְעִשְׂתָּתָם אוֹתָם שֶׁתְּדַבְּקוּ עֲצָמָם לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, שֶׁהֵמָּה בְּתַפְלוּתָם וּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים יִשְׁמְרוּ שְׁלֹא יָבֹא חֶסֶד וְשְׁלוֹם עֲלֵיהֶם אוֹתָן הַדִּינִים וְהַמְּשַׁפְּטִים, וְכָל יִשְׂרָאֵל יְדַבְּקוּ עֲצָמָם לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר שִׁיכּוּלִים לְשִׁמְרָת אֵת יִשְׂרָאֵל.

וְדָבָר זֶה מוּכָן עַל פִּי הַנּוֹדֵעַ שְׂאִף עַל פִּי שֶׁהַרּוֹפְאִים יוֹדְעִים שְׂחַבְלֵי לֵידָה מְכַרְחִים לְהִיּוֹת, עִם כָּל זֶה עוֹשִׂים תְּחַבּוּלוֹת לְהַקְּל הַכְּאִבִּים מִהַלִּידָה עַל יְדֵי מְרַחֲצוֹת וְכַדוּמָה. וְכֵן עוֹשִׂים הַצַּדִּיקִים לְכַנְּסֵת יִשְׂרָאֵל.

וְעִשְׂתָּם אוֹתָם, הֵינּוּ שְׂכָאֲשֶׁר יֵצְאוּ חֶסֶד וְשְׁלוֹם הַדִּינִים לְעוֹלָם, לֹא יִשׁוּבוּ רִיקָם רַק יַעֲשׂוּ רִשָּׁם, וְהַצַּדִּיקִים פּוֹעֲלִים בְּתַפְלָתָם שִׁיחֻלוּ עַל רֹאשׁ הַרְשָׁעִים, דְּהֵינּוּ וְעִשְׂתָּם אוֹתָם, שִׁיחֻלוּ עֲלֵיהֶם עַל הַרְשָׁעִים,

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

כל אנהה על עבדות ה' ומשהו קטן
שעושים בדורות האחרונים חשוכה
בשמים יותר מתעניות וסגופים של
דורות הראשונים

והענין הוא כמו ששמעתי מכבוד קדשת
אבי אדוני מורי ורבי וצללה"ה
זי"ע בשם הרב חיים ויטאל שהקשה
להאר"י הקדוש על הירושלמי (שבת פ"ה
ה"ד) על המתניחין פרתו של רבי אלעזר
בן עזריה היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה
שלא ברצון חכמים אמר רב חנניה פעם
אחת היתה יוצאת והשחירו שניו מפני
הצומות, ועין שם בגמרא שאמרו לא שלו
היתה אלא של שכנו היתה ומפני שלא
מחה נקראת על שמו, והקשה, אם בארזים
נפלה שלהבת מה יעשו אזובי קיר, ואנן
מה נענין אבתרה.

והשיב לו, אשר אנהה אחת מעמק הלב
בזמן הזה יקר וחביב יותר בעיני
ד' מהפעניתיים והסגופים מהראשונים מחמת
גדל הסתרת פנים.

ואם בדורו אמר פן קל וחמר פן בנו
של קל וחמר על דורות האלה.
ועקר אם נתעורר בקרב ישראל אור
הפנימיות ואש תבערת המצות תוקל על
לבו בל יאחר כלל, ובל ימתין לקום עד
אשר דעתו יהיה זכה וצלולה, כי שמר
רוח לא יזרע:

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

בדורות אלו כל מעט התעוררות חשוכה
מאד בשמים ואפלו אם אינה בשלמות

כי אמנם פן נכון לכל אדם להבין ולדעת
פי בחשכות הגלות האחרון פיוס הזה,
הנה יקר מאד לפני השם יתברך ומקבל
לפניו כל בחינת התעוררות לעבודת לתורה
ולתפלה, אפלו שאינו פראוי ובכונה הגדולה
כמו בדורות הראשונים, בכל זאת המעט
מהעבודת הוא חשוב לפני הקדוש ברוך
הוא כמו הרבה בימים שלפנינו.

יען פי בעונותינו הרבים גברה החשכות
ועל הגלות, וכשל כח הסבל מרב
הצרות וטרדות הזמן, והסטרא אחרא רודף
כל היום באין מנוס, הנה לכך מעט ההערה
לקדושה פועל יותר יותר, פי הזמן גורם.

וכמו בעת טוב, גם הסחורה רעה ימכר
לטובה יותר מן בעת רעה סחורה
טובה. פי מה נעשה עתה בעת המר הזה
שאין בנו כח לבנו בפכונ, לכן גם
המעט מהערת הקדושה דוחה הרבה מהסטרא
אחרא, פי מעט מהאור דוחה הרבה מן
החשך.

אשר על פן ראוי לכל איש לקום בכל
עז להתעורר ביראת ה' בעת הזאת
אשר בפככול המלך עומד ומצפה פתח
השער לדופקי בתשובה לקבלו באהבה
(ד"ה א"י והיה עקב הב')

ועל ישראל יתהפכו לטובה ולברכה בבחינת
יענינו תראינה מלכותך וכו', וישפיע
עלינו על ידי בחינה זאת שפע ברכה וכל
טוב אמן נצח סלה ועד:

תורת יחזקאל

רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א

מעלת ישראל וחשיבות מעשיהם
בשמים גם בדורות נמוכים

והיה עקב תשמעון, הן הנשמות הנמוכות,
מלשון עקבתא דמשיחא, ובכל זאת,
כמו שהנכם – 'תשמעון וגו'', פי זה הכלל,
שאנו מפרנסין לאבינו שבשמים, כמו
שכתוב (תהלים סח לה) תנו עז לאלקים וגו',
ומי שאומר שהיום אינו פן חס ושלום
הוא שוטה, פי צריך לידע שאנו קיום
החנות של השם יתברך, ובימים הקדמונים
היה לו חנות גדול, והיה סוחר גדול, והיה
לו פרנסה ברוח פככול, אבל גם היום
אנחנו נוהגים לו פרנסה, פי אם לא כן
ממי לוקח פרנסה, כלום מעשו וישמעאל
חס ושלום, רק העקר לידע, אז מען גיט
איהם היינט גאר ווינציג צו לייזען (נותנים
לו היום קצת מאד להרויט), אבל באמת גם היום
אנו נוהגים לו פרנסה, פי בשמים שוקלין
לפי ערך הנשמה, לפי ערך הגלות, ולפי
ערך השרדה:

תפארת שלמה

פרשת עקב

אדם בליעל, והאדם הבליעל הזה מטמעים
בו ניצוצות דקדושה מראשו ועד רגליו,
ואין הקץ פלה עד שיתבררו הניצוצות
ממנו ולא ישאר בו שום ניצוץ אפלו
ברגליו.

וזהו שאמר 'עד דמטו רגלין ברגלין',
הפונה, עד שאפלו הניצוצות שברגלי
אדם בליעל יצאו ממנו ויפנסו ברגלי אדם
דקדושה, וזהו רגלין ברגלין, וזה דומיא
ממש מה שאמר דהגלות הזה האחרונה
של אדם וישמעאל היא העקבים של
הצלם. ומטעם זה קראו החכמים (סוטה מט):
לסוף הגלות 'עקבות משיחא', דהינו,
כשיתבררו הניצוצות מהעקבים אתי משיחא.

לכו צריך להזהר בגלות שלא לדוש
את המצות בעקביו

ולפי זה צריכים בני ישראל בגלות הזו
האחרונה שלא יהיו דשים המצות

הם שנים, לפיכך הגלות הזו האחרונה
מערבים בה שנים, אדום וישמעאל.

הנה מלת 'עקב' דרשו בה ר"ל (תנחומא
עקב א) אם המצות קלות שאדם דש
בעקביו תשמעון, כמו שפרש רש"י ז"ל.
ומה שכתב 'אם המצות קלות', קל וחמר
שלא יהיו דשים החמורות, רק שעל הרב
אינם חוששים בני אדם למצות הקלות,
לפיכך נקט הקלות, אבל מפל מקום כל
מצוה שאין אדם חושש לה נקרא דש
אותה בעקביו, בין חמורה בין קלה.

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום
(תהלים מט ו) 'למה אינך בימי רע
עון עקבי יסובני', דהינו העון שדש בעקביו
ואינו חושש לו.

עוד איתא בזהר הקדוש (ח"ב רנח) דזמן
הגאולה עד דמטו רגלין ברגלין.
והפונה, לפי שיש אדם דקדושה ויש כנגדו

**והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה
ושמרתם ועשייתם אתם ושמר ה' אלקיך
לך את הברית ואת החסד אשר נשבע
לאבתך (ו יב)**

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

גלות אדום וישמעאל כנגד הרגלים
וסופה כנגד העקבים

אפשר לומר בדרך רמז על מה שאמר
הלשון הזה ד'עקב', בהקדים מה
שכתב רבנו הרב חיים ויטאל בשם רבנו
האר"י ז"ל (ספר הליקוטם פרשת בא), דהצלם
שראה נבוכדנצר הוא כנגד הגלות שגלו
ישראל בכבל מדי ויגון ואדום, והראש של
הצלם הוא כנגד גלות בבל, ולפיכך אמר
לו דניאל עליו השלום (דניאל ב לה) 'אנת
הוא ראשה די דהבא', והעקבים של הצלם
הם כנגד אדום שהיא גלות אחרונה, כמו
העקבים שהם סוף הגוף, ומאחר שהעקבים

תתנדע כי כאשר ייסר איש את בנו ד' אלמדי מוסריה, כי מאתו לא תצא הרעות חס ושלום ורק רוצה להוכיח שיראו מלפניו, ובאמת הוא מלא טובות ולא יחפץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחייה:

במדבר הגדול (ח טו)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מלויבאוויטש זיע"א

הסבה הראשונה להשפעת הגלות היא שמחשיבים את שאר העולם כדבר עקרי וגדול יותר מהיהדות

מדבר הוא מקום שאינו מושב אדם. ועל זה נאמר מדבר הגדול, הינו, שמקום המדבר שאינו ישוב בני אדם הוא גדול יותר מהמקום דישוב בני אדם.

אדם – קאי על בני ישראל, אתם קרויין אדם. ומכאן השל"ה שאדם הוא מלשון אדמה לעליון. בני ישראל דומים לאדם העליון שעל הפסא.

מדבר הגדול, המקום שאינו מושב בני אדם הוא גדול יותר ממקום ישוב אדם, כמו שנאמר אתם המעט מכל העמים. וכמו כן אצל בני ישראל גופא, הרי – לעת עתה – אלו ששומרים תורה ומצוות כדבעי אינם עדין הרב.

הענין הראשון שבו מתאר הפסוק את ענין הגלות הוא – מדבר הגדול. הסבה הראשונה והשליכה הראשונה של הירידה, שממנה מתחילה הגלות, היא – שמחשיבים את העולם שמסביב גדול יותר ממנו. מחשיבים את הישוב – יהודים ויהדות – למקום קטן, ואת העולם שמסביב, מדבר העמים, למקום גדול, דבר גדול יותר מבני ישראל.

האמת היא ששום דבר שבועולם לא יכול לשלט על בני ישראל. אדרבה, פלם בטלים בפני בני ישראל. וכדברי הגמרא על הפסוק וראו כל עמי הארץ כי גו ויראו ממך – אלו תפלין שבראש. כאשר על הראש ישנו הענין ד'שמע ישראל הנהיה אלקינו הנהיה אחד, ושכלו חדור בהדיעה שהקדוש ברוך הוא הוא בעל הבית היחיד על כל העולם, אזי ויראו כל עמי הארץ גו ויראו ממך, פלם מתבטלים לפניו.

אבל כאשר עושה חשבון שזהו מדבר הגדול, הוא מחשיב את העולם,

לתן טעם כי שמעתי מכבוד קדשת אבי אדוני זקני מורי ורבי זללה"ה שאמר בשם הקדוש רבי אלימלך וצ"ל בזה הלשון:

הגם אשר נאמרו כמה פסוקים אשר קדם ביאת משיח יהיה מלחמות גדולות ומלחמות גוג ומגוג, אמנם הוא הפעיל בתפלתו שלא יהיה עוד מלחמות, רק המוכר קמח יעמד בהמדה וימכר הקמח, והמוכר סחורה על מלבוש יעמד עם האמה וימדה הסחורה, ופתאום יבוא אליהו ויבשר ויאמר אשר משיח בא.

כן שמעתי מפי כבוד קדשת אבי אדוני זקני מורי ורבי זללה"ה שאמר בשם הקדוש רבי אלימלך וצ"ל. ובזה מתרץ למה לא נאמר כאן ובמלחמה ובמוראים גדלים, יען שהגאלה העתידה במהרה בימינו אמן יהיה בלא מלחמה:

שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה (ח ד)

עטרת ישועה

רבי יהושע מד'ויקוב זיע"א

רמז לימים הנוראים הממששים ובאים

בפסוק שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה, נרמז בקרא אשר ימי הרצון הבאים לקראתנו המה נ"ב, כמספר ז"ה עם ארבעים, פי מ"ם יום המה מן ראש חדש אלול עד יום הכפורים, וימים הכפורים עד יום ראשון דסכות ועד בכלל המה ה' ימים, ומיום ב' דסכות עד שמיני עצרת הוא ז' ימים, ונעשה צורף ז"ה עם ארבעים.

יש להתפלל שתהיה לנו מנוחה וישוב הדעת בימים הנוראים

ונכון להתפלל להשם יתברך שעל כל פנים בימים הללו שנהיה במנוחה שלא נצטרך להיות נע ונד ממקום למקום לבקש טרף ומחית בית, והבגדים לא יבלו ויקלקלו שלא יבלבל אותנו ונוכל לשוב לד' באמת ובלב שלם.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה – להיות נודד ממקום למקום עבור הפרנסה שנויז בתבת רגלך פנודע, זה ארבעים שנה מרמז על ימי הרצון הבא עלינו לטובה פנ"ל.

יודעת עם לבדך כאשר כו' – הינו שנוכל להתישב ולדעת לשוב לד', ואז

בעקבותיהם, פיון שהגלות הזו תלויה בעקבים של הסטרא אחרא, אם יהיו ישראל דשים המצות בעקבותיהם אז מתגברים העקבים של הסטרא אחרא והגלות מתארכת. ועל זה היו הראשונים זכרונם לברכה נזהרים שלא יהיו דשים שום מצוה בעקבותיהם חס ושלום, שלא יגרמו להעקבים של הסטרא אחרא להתגבר.

הרמז לזה בפסוק

וזהו שאמר כאן בפסוק והיה עקב תשמעון את המשפטים – דהינו כשתהיו זהירים לקים כל המצות ולא תדושו אותם בעקב, ולא תתנו כח לסטרא אחרא לחזק עקבים, כי אדרבא, על ידי שתהיו מקימים המצות, הניצוצות שנסארו בעקבים של הסטרא אחרא יצאו משם ויחזרו למקום הקדשה, אז באותה שעה ושמר ה' אליהי לך את הברית ואת החסד – דהינו שיפדך מן הגלות ונעשה לך כל טוב אשר נשבע לאבתך, כי אז באותה שעה בלע המנות לנצח' (ישעיה כה ח):

המסת הגדלת וגו' והאתת והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה וגו' כו יעשה ה' אלקיך לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם (ו ט)

מלבוש לשבת ויום טוב

רבי ישכר בעריש מזידטשוב זיע"א

דברי הרה"ק רבי אלימלך מלויבנסק זיע"א שהגאלה העתידה תהא ללא מלחמות | באור הפסוק על פי זה

כתב בעל הטורים ז"ל: בפסוק המסת וכו' יש כל האלפא ביתא חוץ מבי"ת, רמז כי עוד יעשה השם יתברך עמנו פעם שנית נפלאות כימי צאתך מארץ מצרים.

ועם דבריו ז"ל אשר הפסוק הנה המסת הגדולות וכו' רמז על הגאלה מגלות המר הזה, בזה יש לתן טעם למה לא נאמר כאן כמו לעיל בפרשת ואתחנן (ו) בפסוק או הנסה אלקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתת ובמפתים ובמלחמה ובכד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים, הרי נאמר כאן ובמלחמה ובמוראים גדלים, ולמה כאן בפרשת עקב נאמר המסת הגדולות וגו' ולא נזכר מלחמה ומוראים גדלים.

אמנם עם הנזכר אשר הפסוק הנה כאן רמז על הגאלה העתידה, באפשר

פרנסתו ועסקי העוה"ז, וביז ברוחני בעבודתו ית"ש, כי העצה והשכל שבא לו במוחו קודם שיעשה הדבר, הוא שלוח אליו ממרום קדשו להדריכו בדרך ילד בכדי שישתפר וינרוח כמו"מ שהוא שרצון האל ית' עליו בעת ההיא שיהא כד (פרשת ואתחנן ובהשמטות):

בעל שם טוב

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטשטאדט זיע"א

החדוש בדרך הבעל שם טוב

קדם הבעש"ט זצלל"ה ה'ה העקר למוד התורה [ואותו הרב שלמדו אצלו תורה ה'ה מלמדם יר"ש], וע"י התורה היו באים לכל השלמות, בתורה לשמה, ובעבודה שבלב זו תפלה וכו', ואח"ז כשהתחילו ללמד שלא לשמה ונעשה כמצות אנשים מלמדה בלא דחילו ורחימו, בא הבעש"ט זצ"ל ועשה התעוררות בעולם לעסק בברור כל דבר, שיהא כל עשיות ומחשבות לשם ה' ית' ובלי פניות (ד"ה

והיה עקב):

ברכת המזון

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

חשיבות ברכת המזון בכל ימות השבוע

חמי הרה"ק רבי נחמיה ז"ל כשחלה פעם ואסרו עליו הרופאים לאכל פת במקשה ימות השבוע, אמר שעל מה שאסרו עליו לאכל לחם יכול לותר, אולם על זה שלא יוכל לברך ברהמ"ו כל השבוע על זה אינו יכול לותר:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

על ידי ברכת המזון בכונה אפשר להעלות האכילה שלא היתה כראוי

שמעתי מכ"ק אא"ל שעי' ברכת המזון בכונה אפשר להעלות את האכילה שלא היתה כהגו ולבררה:

גאווה

ענדת ישראל

רבי ישראל מקוזניץ זיע"א

כל מה שזוכים לעבוד את הבורא הוא מתנה ואין במה להתנאות

ובקברת התאוה, רצה לומר גם בזה מתנהגים את עצמם כמו הצדיקים קוברין תאנתם ואוכלים מעט כמו הצדיקים, על כל אלה מקצפים היתם את ה' כי אין זה רק אל הצדיקים אשר עושים כל אלה מאהבת השם ותרבה, מה שאין פן הרוצים להיות כמו הצדיקים ועושים כמעשיהם וכתנועותיהם הוא דמיון עבודה זרה.

יש לבאר עוד מקצפים היתם את ה' לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב:), דהינו בזה מקציפים את הצדיקים שעושים תנועותיהם במשאות שוא ומדוחים, ועל ידי זה יבואו המון עם לברר סרה על הצדיקים באומר כי כלם בתרא מחתא מחתינהו, והבן:

• לשונות של אור •

בטחון

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

השפעת הפרנסה כפי הבטחון

כשיש לישראל בטחון ואמונה אזי כל הפרנסות והשפעות יורדות להם (ד"ה ארץ):

מאמר יחזקאל

רבי יחזקאל מסוזמיר זיע"א

העולם טועים ומחליפים בין הדאגה עבור יראת שמים לדאגה עבור פרנסה

העולם טועים ועושים בהפוך מן הראוי, שדואגים בעבור הקב"ה ובעבור עצמם לא. כי הפרנסה שיהי להקב"ה שהוא הן ומפרנס, ויר"ש שיהי לנו, כי הכל בידי שמים חוץ מיר"ש וכו', נמצא אנו צריכים לדאג על יראת ולא על פרנסה, והם עושים בהפוך (עהפ"ס ועתה ישראל):

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

כל רעיונות ועצות העולות במח האדם בענין פרנסתו הם מהקב"ה

שצריך כל בר ישראל להאמין בכל הנהגותיו, בין בגשמי בעסק

וטוען שהוא קטן והעולם גדול, ובמילא שואל מי יקום יעקב כי קטן הוא. – הנה השאלה גופא, החשיבות שמחשיב את העולם, יוצרת אצלו ענין של גלות, העולם והסתר, שיכולה להיות לעולם בעלות עליו. זוהי התחלת הגלות.

אך כאשר הוא זוכר שאתה בחרתנו מכל העמים כו' ורוממתנו – אינו מתפעל מאף אחד, בידעו שבני ישראל הם למעלה מכלם, ואז אין אצלו ענין של גלות. הקדוש ברוך הוא נותן לו פרנסתו באופן שיוכל לנהל את העסק על פי דרכי התורה, ונשאר לו זמן לקביעות עתים לתורה:

ובתבערה ובמסה ובקברת התאוה מקצפים היתם את ה' (ט כב)

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

אין לחקות את מעשי הצדיקים בתנועותיהם מפני שמעשיהם באים מאהבת הש"י הבושרת בלבם

יש לרמז, כי הנה יש אנשים אשר רוצים להתנהג בדרך החסידות, ורואים הנהגת הצדיקים אשר אש אהבת הבורא בוער בקרבם, ועל ידי זה מתראה על איבריהם תנועות משנות והתנשאות האיקרים לזה כבטול הרגשותיהם, וכל תאוות עולם הזה כלה גרש יגרשון, כי אין להם התייחסות עם העולם באכילה ושתיה ותאוות הגופניות.

והנה אנשים פחותי הדעת כשרואים תנועת הצדיקים, סבורים שעקר החסידות הוא התנועות הללו ופרישה ממאכל ומשתה. ובאמת עינים להם ולא יראו, כי לבם חסר וריק מאהבת הבורא ותרבה שמו, ועושין כמו הצדיקים כל תנועותיהם והם דמיונות שוא.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר ובתבער"ה לשון התלהבות, דהינו מה שאתה עשיתם תנועות כמו התלהבות, ובמס"ה לשון התנשאות האיקרים (ואל תתמה מה שלשון מש"א ראוי להיות בשין שמאלית, כי לפעמים תתחלף בתכ"י קדש פונדע בקריאים, וזהו מס"ה מנשאים את עצמם).

וגם יש לבאר ובמס"ה לשון נסיון, כי לפעמים השם ותרבה מראה לאדם בדרך נסיון איזה מדרגה, וצריך להסתירו בסוד העבור, דאם לא כן יהיה כמו נפל הנולד שלא בזמנו, כמו שכתבו הצדיקים בספריהם עין עליהם.

כל הדורות יגעו וטרחו לתקן דור זה שהוא העקב. ולכך אם אינו משתדל לעמד תקיף פעמוֹדא דפּרזנלא בדור זה, רחמנות עליו ועל כל היגיעה שלו ושל אבותיו עליו (ליקוטי אמרים עב):

צדיק

תורת המגיד מזלאטשוב

רבי מרדכי מקרעמניץ זיע"א

'ורגלך לא בצקה' - לא צעדת ברגלך לצדיקים

שמלתך לא בלטה מעליך ורגלך לא בצקה וכו', מהיכן בא שהחמריית שלך לא הוסר מעליך, ומתריז, 'ורגלך לא בצקה', שלא הלכת ברגלך לצדיקים:

אור ישרים

רבי מרדכי מלענכוביץ זיע"א

העצה כנגד מינות ואפיקורסות בדורות שקדם משיח

קדם ביאת משיח התגבר מינות ואפיקורסות רח"ל בעולם. העצה לזה לזהר בשלשה דברים הללו: א, 'זהר', לאמר בכל יום זהר וכו', ב' מקנה וכו', ג' לנסע לצדיקים, שכל דבריהם נחלי אש להלכה בלבבות בני ישראל אמונה ויראת שמים:

קדשה

אך פרי תבואה

רבי צבי הירש מליסקא זיע"א

בשעת עשיות גשמיות יש לחשב בדברים עליונים

דהנה אחז"ל נשביי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזרע בשעת זריעה וכו' תורה מה תהא עלי' וכו', ושמעתי בשם הרב הגאון בעהמ"ח חתם סופר ז"ל, דהינו שאם האדם יהיה חורש בשעת חרישה - שלא יהיה פונתו בשעת חרישה רק לחרש לבד ולא יהיה לו פונה אחרת, 'תורה מה תהא עליה', רק צריך בשעת חרישה גם כן לחשב בדברים עליונים (ד"ה ע"ל ובהקדם):

שפת אמת

רבי יהודה ארנה לייב מגור זיע"א

אנשים המתגוררים בעולם הזה הגשמי ומחשבותיהם משוטטות בעולמות עליונים

בית אהרן

בשם רבי שלמה מסרלין זיע"א

'דק על דק'

השני"ת נקרא 'דק על דק', על מי שהוא

דק מגסות החמירות (ליקוטים):

עבודת ה'

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

אמין שכל העולמות והמלאכים נזונים מתורתו ותפלתו והש"י שוקד על שפתיו לנשק כל תבה

כמו ששמעתי ממורי שרב ענותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת השם ותברך, שמוצד שפלותו אינו מאמין כי האדם גורם ע"י תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות וגם המלאכים נזונים ע"י תורתו ותפלתו, שאלו היה מאמין זה כמה היה עובד ה' בשמחה ובקראת מרב כל והיה נזהר בכל אות ותנועה ומלה לאמרה כקרא 'אות (אות (ד):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

להיות ענו בעבודת ה' הוא כפירה

האדם צריך לומר, מעשי שאני עושה מצות ה' חשוב אצל הבורא ותברך והשני"ת כביכול יש לו תענוג מן המצות שלי שאני עושה, כי אם ח"ו האדם יהיה ענו במצות ה' ויאמר מה מעשי חשובים אל ה' - זה הוא כפירה (ד"ה ועתה):

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

ענין זה הוא ידיעה הכרחית ושרש העבודה

זה הענין הוא הידיעה ההכרחית ושרש העבודת, להיות האדם השפל בעוה"ז יודע עד כמה הוא נוגע בעבודתו, כי כל העולמות תלויים בעבודתו למעלה אף שאינו נראה לעינים (ד"ה כי ה' אלקיך):

עקבתא דמשיחא

תורת אבות

רבי משה מידנר זיע"א

כל הדורות יגעו וטרחו עבור דור זה

מי חכם ויבו ויזכר הענין אשר ראו עיניו, אז יודע כי כל עבודתו וכל מעשיו הטובים היו גנוזים בחק הבריאה בדעת היוצר ב"ה והוא עושה הכל, ומעתה אין להתנאות ברוחו בתורתו ובמעשים טובים (ד"ה הוא תהלתך):

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוניץ זיע"א

גם התחלת האדם בעבודתו יתברך היא על ידי סיגתא דשמיא

הבא לשהר מסיעיו אותו, והאדם הוא רק המתחיל, אמנם באמת אף ההתחלה זו הוא ג"כ מן השמים וכו', זהו הפרוש 'ברוך עושה בראשית', שאף הראשית והתחלה הוא יתברך העושה כנ"ל (ד"ה וזכרת):

ישוב הדעת

בעל שם טוב

רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א

'ואבדתם מהרה' - לזהר מהמהירות

האדם צריך להיות תמיד בדעה מישבת, ולא במהירות, וזהו 'ואבדתם מהרה' - צריך לאבד את המהירות:

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

עקר היצה"ר על ידי בהלה ומהירות

עקר התגברות היצה"ר הוא ברנע הראשון, שעושה עליו בהלה לעבר על האסור וכו'. ואפלו במתן לו לא יעשה בבהלה וכו'. והקללה הראשונה שבתוכה הוא בהלה, ואפלו בעניני מצות שצריך לעשות בזריזות צריך גם כן לשוב הדעת (פרשת בחוקות):

מציאות הבורא

טבע שמחות

רבי מנחם מנדל מסטריוב זיע"א

כל הרעיונות וההרהורים נשרפים בו יתברך

ואפשר זה גופא הפרוש 'אש אוכלת', הנו שכל הרעיונות והרהורים נשרפים ונתבטליו ממנו יתברך אשר אין לו דמות ותמונה ולית מחשבה ורעיון תפיסה ביה קלל וקלל (ד"ה כי אם שמור):

רביש"ע גלוי וידוע לפניך שרצוני ותשוקתי חזק לעסק בתורתך ועבודתך ומדוע יבצר עתה זאת ממני, ובה ימשיך עליו רחמים העליונים שיהיה השי"ת בעזרו (ד"ה ברוך תהיה):

נתיב מצותיך

רבי יצחק אייזיק מקומארנא זיע"א
יחזק עצמו וידבר לקל רכות ויבכה לפניו

כי באמת ענין התגברות החשך והעצבות, הוא עצמו גלות מצרים וכו', גלות הנשמה, במרה שחרה ועצבות, ולפעמים טועם בזה טעם מיתה, כי מתענוגי עולם הזה נפרש, וטעם אור וחיות ערבות אור עליון נסתלק ממנו, ויהי לו מרידות מות, וכל זה גלוי לפני קל עולם, ויחזק עצמו וידבר לקל רכות ויבכה לפניו (נתיב אמונה שביל ד):

כל זמן שאינו מטהר ומפנה עצמו מהבלי עולם כמו שאדם אוכל הרבה ירקות א"א שיצרנה שוב בטעם הבשר, פו אי אפשר שהקדשה תחול ותשרה כל זמן שאדם לא מטהר ומפנה עצמו מהבלי עולם (ליקוטי תנ"ך - תהלים):

תורה ותפלה

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א
עצה לנופל לקרירות ואינו יכול לפתח פיו בתורה ובתפלה

יכול להיות אפלו כשהאדם עוסק בתורה ועבודה שיפול לפעמים לקרירות ולא יוכל לפתח את פיו לדבר דבורי תורה ותפלה לפניו ית', והעצה לו אז, שצריך לעורר רחמים על נפשו, ויאמר לפני הבורא ב"ה,

כי אנשים שהמה מתגוררים בעולם הזה הגשמי ומ"מ אין להם ענין אחר בעולם רק כל מחשבותיהם משוטטות בעולמות עליונים, ודאי עליהם נאמר אתם צרי' (פרשת תשא - שנת תרמ"ח ד"ה עוד):

מבשר צדק

רבי ישכר צבי מזלוטשוב זיע"א
אי לצדיקים שום התדבקות לגשמיות

דבאמת הצדיקים אף שעוסקין ועושין דברי הגשמיות, אינו הנאתו מהגשמיות רק מהפנימיות של הדבר ואין להם שום דבקות להגשמיות (ד"ה על כן):

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א
אי הקדשה יכולה לשרות על האדם

אוצרות גאוני הדורות

יקהל שלמה

רבי שלמה בונקר זצ"ל

תפלה קדם הצרה מועילה לגמרי

ולכאורה אין חבור לשני פסוקים אלו. ונראה לי לפרשו על פי דאיתא בבכורות (מד): ובמדרש לא יהיה בך עקר ועקרה אמר רבי יהושע בן לוי אמר הקב"ה לא תהיה תפלתך עקרה אימתי שתתפלל, אלא תהא עולה ועושה פרות.

והנה הוצע ברוך שני כתב בפרשת נצבים, לפעמים מציינו שתפלה עושה פלו, ולפעמים אמרו רז"ל תפלה עושה מחצה, אלא כל השנה פלה עושה תפלת יחיד רק מחצה, אבל בראש השנה יום הפורים עושה תפלת יחיד פלו.

ולוי נראה לחלק עוד, דהא אמרו רז"ל לעולם יקדים אדם תפלה לצרה שנאמר הערף שונף לא בצר. ואם פן יש לחלק פה, שאם מתפלל קדם הצרה או תפלה מבטל הצרה לגמרי, ועושה פלו שלא תחול עליו, מה שאין פן אם כבר בא עליו הצרה ומתפלל לבטל הצרה, אזי תפלה עושה רק מחצה ותו לא.

וזה שאמר הכתוב לא יהיה בך עקר שלא תהא תפלתך עקרה, אימתי שתתפלל תענה והסיר ה' ממך כל חלי וכל מדוי, ויפלא הא כל השנה פלו עושה תפלה רק מחצה והאיך קאמר והסיר ממך ה' כל

כמו שכתבתי, תבינו. גם 'האלה' ראשי תבות ה'לכה א'תכם ל'סבת ה'עננה.

בהנת אלימלך

רבי אלימלך רובינשטיין זצ"ל

המת מתוך שחוק סימן יפה לו

ונראה לפי עניינות דעתתי לפרש בדרך דרוש פה. דהנה אמרו חז"ל (כתובות קג): מי שמת מתוך בכי אזי סימן רע לו, ומי שמת מתוך שחוק אזי סימן יפה לו, וראיתי טעם על זה משום שהקב"ה מראה לצדיקים מתן שכרן קדם פטירתן בעולם הזה, לכן הם שוחקים ושמים על זה, לכן זה הוי סימן יפה, אבל מי שמת מתוך בכי, אזי ראייה הוא שלא הראה לו השכר טוב, וזה מרמז במשלי (לא כה) ונתשחק ליום אחרון ודו"ק.

וזה פרוש הפסוק והיה עקב, פי אין 'והיה' אלא לשון שמחה, ו'עקב' הוא לשון סוף, רצה לומר באם שתשמעון המשפטים האלה, אזי 'והיה עקב' רצה לומר שיקים בכם ונתשחק ליום אחרון.

לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך. והסיר ה' ממך כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך (ו יד-טו)

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה (ו יב)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

הענין זוכה להורות פהלקה

אפשר לרמוז על פי מה שאמרו ז"ל (עירובין יג): למה נקבעה הלכה בבית הלל, מפני שהם ענוים, ואמרו ז"ל דהענין סלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא, כמו שנאמר בדרך המלך ע"ה (שמואל א' יה יד) 'וה' עמו', ואמרו ז"ל (סנהדרין גג): שהלכה כמותו, ואמרו ז"ל ששמחת למוד התורה, והמצוה גורמת השראת שכניה על האדם, והענין תמיד שמח בחלקו ואין לו טרדא.

וזה שאמר והיה, רצה לומר כשיהיה בך מדת השמחה, כמו שאמרו ז"ל (ב"ר מב א) כל מקום שנאמר 'והיה' לשון שמחה. עם הענוה, וזהו עקב לשון ענוה ושלמות, כמו שנאמר (משלי כב ד) 'עקב ענוה'. גם רמז 'והיה' שהוא קודשא בריך הוא, עם 'עקב' שהוא העני, אז ודאי תשמעון רצה לומר תבינו וסלקא לכם שמעתתא אליבא דהלכתא והלכה כמותו, וזהו את המשפטים האלה.

ואפשר רמז האלה לשון קשי פנודע, רוצה לומר אף על פי שקשה ההלכה להבין, עם כל זה על ידי הענוה

שה' יאביד את ישראל "כגוים", ולכאורה די במה שאמר "כי אבד תאבדון".

ונראה לכאור, בהקדים מה שאמר ה' לישראל על שבע אמות "לא תחיה כל נשמה" (דברים כ, טו), אך בפעל לא הרגו ישראל את כלם, כי רצה ה' להותיר חלק מהם, וכנאמר "ידוע תדעו כי לא יוסיף ה' אלהיכם להוריש את הגוים האלה מלפניכם" (יהושע כג, יג), וזאת כדי להעמיד את ישראל בנסיון, לראות אם עם ישראל הולכים אחריהם ועובדים ע"ז ומתחננים אתם, או שנשמרים ומתרחקים מהם.

וגם כאשר נגזרה פליה על ישראל, לא עשה כן ה' אלא השאיר חלק מישראל, כמו שנאמר "לולי ה' צבאות הותיר לנו שריד כמעט כסדם היינו לעמרה דמינו" (ישעיה א, ט). והינו, שאף שדינם היה כסדם ועמורה, להאבד לגמרי, ה' לא עשה כן, ולא נאבדו לגמרי.

ומעתה יובן, בא הפסוק לומר שאף אם יהיו ישראל ראויים לכליה ח"ו, ה' לא יעשה כן, אלא "אבד תאבדון: כגוים אשר ה' מאביד מפניכם", כלומר ה' יאביד את ישראל, כמו שיאביד את שבע אמות. דהינו, כמו ששם לא יאבידם לגמרי אלא יותיר מהם, גם את ישראל לא יאביד לגמרי אלא יותיר מהם. וכזה מובן מה שאמר "והיה" שהוא לשון שמחה, כי אכן יש שמחה בזה שלא יאביד את ישראל לגמרי, אף שפן היה צריך להיות דינם. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כונת הלב בכרפת הנהנין

שער רוח הקדש

רבי חיים וויטאל זצ"ל

השגת רוח הקדש זוכרו החמירות כפי הכונה בכרפת הנהנין

גם אמר לי מורי ז"ל, כי עקר השגת האדם אל רוח הקדש תלויה על ידי פנות האדם וזהירות בכל ברפת הנהנין, לפי שעל ידם מתבטל פח אותם הקלפות הנאחזות במאכלים החמריים ומתדבקים בהם באדם האוכל אותם, ועל ידי הברכות שעליהם הנאמרות בכונה הוא מסיר מהם הקלפות ההם ומזכך החמר שלו, ונעשה זך ומוכן לקבל קדשה, והזהירני מאד בזה.

איש את בנו כו ה' אלקיך מיסרתי, פרוש דגמת אותו חטא שחטא, ואם כן תדע לעשות תשובה על אותו חטא שחטא.

ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך (ח ה)

יטיר משה

רבי רפאל משה פאלמון זצ"ל

ברכת המזון נאמרת בכל לשון

נראה לכאור, בהקדים את דברי הספרי (פר' האוינו פ"ס' שלג) 'כל הדר בארץ ישראל, וקורא קריאת שמע שחרית וערבית, ומדבר בלשון הקדש, הרי הוא בן העולם הבא'.

ונראה הטעם לכך, שהרי ארץ ישראל היא ארץ קדושה. ובהקריאת שמע שחרית וערבית מקים מצות "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח), כמבאר בגמ' מנחות (טז): וגם יש בה קבלת על מלכות שמים. ומדבר בלשון הקדש שבו נברא העולם, ובכך משלים שלוש קדשות, קדשת ה', קדשת הארץ, וקדשת הלשון, ולכן 'הרי הוא בן העולם הבא'. עוד יש להקדים את הגמ' בסוטה (לג), שבברכת המזון נאמרת בכל לשון, וזה נלמד ממה שנאמר "וברכת" בכל לשון שאתה מברך'.

ובזה יש לכאור את דברי הפסוק "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך", בכל לשון, אפילו שאתה נמצא "על הארץ הטובה אשר נתן לך" שצריך לדבר בה בלשון הקדש, עם זאת ברפת המזון נאמרת בכל לשון. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

והיה אם שכח תשכח את ה' אלהיך והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם והשתחווית להם העדתי בכם היום כי אבד תאבדון. כגוים אשר ה' מאביד מפניכם כן תאבדון עקב לא תשמעו בקול ה' אלהיכם (ח יט-כ)

דברי חיים

רבי וינדאל קואניקה זצ"ל

השמחה היא על ישראל לא יאבדו לגמרי

קשה, מדוע אמר משה "והיה" שהוא לשון שמחה (כ"ר מב, ג), וכי איזו שמחה יש בזה שישלכחו את ה' ויעבדו ע"ז? עוד יש להבין, מדוע הצריך לומר

חלי', לזה אמר לא ישימם בד דיקא, שאם מקדים התפלה קדם לצרה אזי אף כל השנה כלה תפלה עושה כלו שלא תחול עליו שום צרה.

כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות למען תחיו ורבייתם (ח א)

יגל יעקב

רבי יעקב חיים סופר זצ"ל

רבים העושים מצוה נוטלים שכר גם בעולם הזה

יש לדקדק דלמה בתחלה אמר 'אשר אנכי מצוה' לשון יחיד, ואחר כך אמר 'אשר תשמרון לעשות' לשון רבים. ונראה במה שאמר רז"ל (קידושין ט:): שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וכתב החיד"א ב'דבש לפי' (מערכת מ אות יג) משם מהר"ש"א, כשרבים עושים מצוה יש להם שכר גם בעולם הזה.

וזה שאמר כל המצוה אשר אנכי מצוה היום, רצה לומר אף על פי שהמצוה כל יחיד ויחיד הוא מצוה בה, תשמרון לעשות רצה לומר התחברו יחד ותעשו אותה, למען תחיו ורבייתם וכו'. רצה לומר כדי שתקחו שכר גם בעולם הזה.

וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרתי (ח ה)

ילקוט האורים

רבי משה אורי קעללער זצ"ל

ענשי הקב"ה כעני העו שחטא האדם

ראיתי בספר אחד (מקור החיים, שמואל ב' ד"ה ומה שאמר) בשם הגאון הב"ח זצ"ל, על פי דברי הזהר (ח"ג כג): על הפסוק (ויקרא ד כג) 'או הודע אליו חטאתו', שהקב"ה כשמעניש לאדם על חטא שחטא, הוא מענישו בדגמת אותו עון, ומתוך זה מבין האדם החטא שחטא, ונותן אל לבו לשוב בתשובה.

והנה ידוע דרך העולם, כשאב מכה את בנו על איזה דבר אשר לא טוב עשה, אומר לו בשעת הכאה, מדוע עשית כך וכך, ובעבור זה אני מכה אותך.

וזהו שאמר הפתוב וידעת עם לבבך רצה לומר, שידעת בלבבך מה שחטאת. אף אם תאמר, איך יודע האיש איזה עברה עבר בשוגג. ולזה אמר, כי כאשר ייסר

גזון מגוף החי ונפשו, ונפש האדם גזונית מנפש החי והצומח והדומם.

וכל זה הוא חיות לנפש בהקמת. אבל לנפש השכלית אין לה מכל זה שום מזון, שקרו חכמים על תקנת נפשות מקבלי התורה, וקששו שעל ידי אכילתו יטמטם לבו ונפשו השכלית ויחשב לבהמית, לכן תקנו ברכה על כל מאכל ומשקה בנפח שהשיגו ברוח קדשם שבאלו התבות יתקדש נפש הנאכל אף שהוא בהמית, וישוב גם הוא לשכלית, ותהא מזון טוב לנפש השכלית, והאוכל צריך לכוון זה בברכתו.

קנן אורה

רבי יצחק מינקובסקי זצ"ל

הנזהר בכונת הברכות אין אכילתו פסולה

יש לומר כי רמז בזה ענין מוסרי, על פי מה שאמרו ז"ל (מנחות צו.) פתח הכתוב במזבח וסוים בשלחן כו' עכשו שלחנו של אדם מכפר עליו. וזה כשנאמר עליו דברי תורה, הינו שאכילתו לשמה היא, או בפנוה הפשוטה כאמור לחזק כחו לעבודת ה', ומי שחונן בדיעת יש כונה לטוב דגמת הקרבן ממש פידוע למשפיל, ואכילה כזו היא לרצון, כמו שנאמר (תהלים מ ט) 'לעשות רצונך חפצתי' כשאני אוכל, אף בשביל לעשות רצונך ותורתך בתוך מעי', אכילה כזו עצמה תורה ועבודה היא.

אבל הקושיא יגדל על רב אכילות אשר הם שלא לשמה מה תהא עליו, אם אין מרצין למה באים, ואולי חס ושלום יקים בזה 'זוריתי' כו' ויפסלו לגמרי. עד שאמר אפתח פתחא לנפשי מוצא שפתך תשמר', כי קצת תקנה יש מפסול גמור אם ישמר מוצא שפתיו, לברך ברכה שלפניה ולאחריה בכונה שלמה, אז אם אין בהם רצוי מכל מקום מפסול גמור יצאו, אם אין בהם מחשבת פגול למלאות נפשו בתאוה הפעורה כטבע הבהמה. (ובחס ה.)

בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

הכוננת היצר הרע בכח הזהירות בברכת הנהניו

ומאחר שכל כחם ומלחמתם של ישראל עם הקלפה הוא בפה, לכך תקנו חז"ל על כל אכילה ושתייה ברכה להקב"ה,

ונודע פי הנותן מתנה לחברו בלי טובה שקדם לו חברו, יחייב מקבל המתנה ההוא לאהב את הנותן אפלו אם תהיה המתנה מועטת. והנה הקדוש ברוך הוא שהוא הנותן הכל והוא נותן לכל, כאמרו (דברי הימים א' כט יד) 'כי ממך הכל', בלי ספק יחייב האדם האהבה לו יתברך.

וכאשר יחשב האדם זאת בכרכו ברפת הנהניו, תתעורר בלבו האהבה. אמנם המברך ואינו מתפונ לתת שבח לבורא יתברך הוא נענש, כמו שאמר בספר החסידים (סי' קנח), עין שם.

המברך בשמחה נעשה מרכבה למדת

החסד

ועוד פי המברך בשמחה ובלב טוב נעשה מרכבה למדת החסד, פי כמו שמדת החסד משפעת בתרונות בלי הקפדה, וברצון ושמחה, כי השמחה מצדה כדפרשנו, בן המברך. והוא פענן 'ואברכה מברכך' (בראשית יב א), כי כמו שהוא חפץ להשפיע ברכות לכנסת ישראל מצד החסד, בן משפיעים לו מהחסד, וזהו נקרא (משלי כב ט) 'טוב עיני'. (שער האהבה פ"ח)

עמק המלך

רבי נפתלי הירץ בברך זצ"ל

תקוני ניצוצי הנשמות

וכל כלל תקוננו ומעשה המצות הוא להוציא יקר מזולל, לכלא הפשע ולהתם חטאת, ועליו נאמר (ירמיה נא מה) 'הוצאתי את בלעו מפיו'. והם ממש ניצוצי נשמות שמתקן אותם האוכל בכונת הברכה של ברכת הנהניו, ובזה מתקן ניצוצי נשמותו, וניצוצים הנוגעים בנשמת אביו. ואם לא עשה כן ונהנה בלא ברכה, עליו אמרו רז"ל שהוא כאלו גזול אביו ואמו' (משלי כח כד) מניצוצים השיכות לנשמותיהם. (שער ו פל"ח)

מנוחה וקדשה

רבי ישראל איסר מפונבז' זצ"ל

קדשת האדם על ידי כונתו באמירת הברכות

וחיות המדבר שמאכילתו הוא גזון - על זה האפן, חלק הדומם ונפשו שבאדם גזון מגוף הדומם והנפש שבמאכל, וגוף הצומח שבאדם ונפשו גזון מגוף ונפש הצומח שבמאכל. חלק החי שבאדם

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אבולאי זצ"ל - החיד"א

מזון הנשמה והנפש על ידי אמירת הברכות

כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם (ח א). היא הנשמה, כי אינה חיה מהגשמות, וכמו שחקרו הפילוסופים שאנו רואים שאם יאכל אדם, חי ומתקמת הנשמה, ואם אינו אוכל מת, ואיך הנשמה חיה מהמאכל הגשמי והיא אינה גזונית ממנו. אף היא גזונית מהרוחניות, שעל ידי הברכה גזונית הנשמה.

וזה שכתוב **כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם** שהיא הנשמה, כי היא אינה חיה בדרך גשמי, אף הענין הוא כי על ידי הברכה גזונית הנשמה, וזהו על כל מוצא פי ה' יקבנו, והאלהים אנה לידו הברכה, וזו היא מזון שבנפש.

ונם דיש רוחניות במאכל, וזה נמשך על ידי שהקב"ה בבריאת העולם גזר בן בריאת אדם וכל הצומח והדומם, ומאותו כח נמשך רוחניות לכל דבר, וזה הרוחניות הולך לנשמה, וזה שאמר **כי על מוצא פי ה' מהרוחניות הנמשך תחיה כל נשמה**, זה תרף דברי רבנו האר"י זצ"ל בקצור מרץ.

ראשית חכמה

רבי משה ינדאש זצ"ל

התדבקות באהבת הבורא יתברך

בברכותיו כיון לתת שבח והודאה לעלת הכל שבא הדבר ההוא, ועל ידי השבח יתדבק באהבת הבורא ובגדלתו ורוממותו. כבר אמרנו שכל העליונים והנשמות למעלה בלם משבחות להבורא מפני הטובה שקבלו ממנו, ולעולם עלת הכל שפעו ואורו אינו נמנע מלהשפיע, ועל זה אנו חייבים לברכו.

ולסבה זו הוא ענין הברכות שתקנו אנשי כנסת הגדולה על כל דבר, כדי שנוכח אהבת הקדוש ברוך הוא ונגדלו ורוממותו והשגחתו התדירה עמנו בכל עת, שבא הדבר ההוא על ידי שפעו בכח מדותיו העליונות כדי שיהנו התחתונים משפעו, ועל ידו נהיה דבקים בו לעולם, ולכן צריך לתת השבח והברכה לבורא בלב טוב ועין טובה ובשמחה [וכו'].

והנה מעניני העולם הזה יקח האדם משל לאהבת הקדוש ברוך הוא,

ביצור הרע מממשל רב, ויתקן עצמו בזה תקון גדול עצום ורב.

על כן ראה כמה וכמה צריך האדם לנהר בכרכות, ולא יביא עצמו לידי ברכה לבטלה, ולא ישנה ויטעה בהם, אלא את הכל יוציא מפיו בכונה גדולה, ואז הוא טוב לו וטוב לעולם. (פר' פינחס, שנה א)

במלחמת היצר הרע, אלא אדרבה יתחזקו כלי מלחמה של האדם שהם בפה להכניע היצר הרע.

ועל כן אמרו רבותינו ז"ל המזלזל בכרכות הנהנין גורם רע לעצמו להטמא בקרי בר מינן כי תמשל בו הסטרא אחרא, ולהפך הנוזהר בכרפת הנהנין הוא ימשל

יען כי היצר הרע הוא מתקנא ומתגרה בפה יותר מכל איברים של אדם כי הוא נגדי אליו, ושם האדם עורף מלחמה עם היצר הרע, ואין דבר שיהיה ליצר הרע תגברת מצדו על האדם כמו תאות אכילה ושתיה, ולכך תקנו ברכה על אכילה ושתיה כדי שלא יצא מהם נזק לאדם

מעשי צדיקים

כף כי מעתה לא יחזיק ספרים אלו כל ימי חייו". (קונטרס פעולת צדיק)

השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך (ח יא)

בעת השתתפותו בחתונה, נשאל הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א על ידי ברחו בחתונה, אם ירשה לו לחקות אותו בפני הצבור כדי לשמח חתן וכלה. רבי יואל השיב בחיוב, והאיש עלה על הבמה והחל לחקות את תפלותיו ואת דרשותיו של הרבי.

לפתע הבחין הפדחן שהרבי יושב ובוכה, מיד ירד מהבמה בבהלה ואימה, חש לעבר הרבי ושאל בחשש, "הלא קבלתי רשות". "חלילה", השיב הרבי, "אל לך לחשש פן פגעתי בך, לא זו סבת בכייתך."

כשראיתי איך אתה מחקה את תנועותי בעת התפלה ועבודת ה', שאלתי את עצמי, אולי גם אני מחקה את עצמי ואיני עובד את ה' באמת מתוך תחושת התחדשות פנימית, על זה אני בוכה". (נועם טיה)

לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם (יא יג)

אפן עבודתו הטהורה של הרה"ק רבי דובנער מליובאוויטש זיע"א היה הצנע בתכלית, בעיני ראיתי בראש השנה שעמד בתפלת שמונה עשרה של שחרית בערך שלוש שעות, ולא ראיתי ממנו שום תנועה קלה, רק עמד כמו עמוד ברזל הנהיץ בקרקע.

אחר התפלה הלך לחדרו להחליף הכתנת, ובעת הליכתו לא היה ביכלת להסתפל בפני קדשו כי היה פגיו בוערות כמראה

בשונכנס החסיד ובקש ברכה לרפואה, לא הסתיר מהרבי מרוזין כי הוא מחסידי בעלזא, שאלו הרבי כיצד נוהג רבו לשמברך בברכת רפואה, והחסיד ענה כי הוא נוהג להשפיע רפואה בידו, כי דרכו של רבי שלום הייתה להניח אצבעו על מקום הכאב, ובכך להסיר החלי והמכאוב.

נענה רבי ישראל ואמר, "ואנו ממשיכים רפואה על ידי המוח", ושני הדרכים הללו יש להם יסוד ומקור קדוש אחד והלכנו, כדכתיב (תהלים סו ט) 'שלח דברו וירפאם' ראשי תבות 'דו', וסופי תבות 'מוח'. (נועם אליעזר)

ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חכם כמוהו שסז תשקצנו ותעב ותתעבנו כי חכם הוא (ז טו)

לעירו של רבי חיים לייב מיטקובסקי זצ"ל אב"ד סטוויסק, הגיע מוכר ספרים ופרס את מרכלתו על שלחן. עבר במקום רבי חיים לייב, ונתרד לראות בתוך הספרים ספרי מינות אפיקורסות ליצנות ותועבה, דברים המורידים לשאול תחתית.

הפציר בו הרב שלא יחזיק אצלו ספרים אלו וכיוצא בהם, אך העני זעק כנגדו, "במה אחיה את נפשי ונפש בני ביתי, כי לחמי הוא", ענה ואמר לו, "אציע לפניך עסק טוב מזה, למשך בפעמונים בבתי תפלתם."

השתאה האיש לשמע כדברים האלה ויאמר לו, "האם כפחוק אני בעיני אדוני", "חלילה לי", ענה הרב, "עלי ועל צארי, ואוכל להביא לך כתוב וחתום מגדולי הדור כי פנים דברי", סוף דבר לא זז משם עד שהרב שלם לו בעד הספרים הקלוקלים שהיו ברשותו אותה עת, והאיש קים וקבל עליו בתקיעת

והסיר ה' ממך כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך (ז טו)

במים בהם שהה בנאות קיט לצרכי רפואה, נוהג היה הרה"ק הבית ישראל זיע"א לערוך את טיוליו מחוץ לישוב במרחבי הבריאה שהיו ריקים מאדם, על פי רב היה עושה זאת בשעת בקר מקדמת, עם גלות השחר.

בערב שבת קדש פרשת עקב בהיותו בהר פנעו, אמר למלויו, "הנסיעה להבראה היא בבחינת אליה וקוץ בה, כי האדם שחלה נרמז ונקרא לחזר בתשובה, אך לבסוף הוא נאלץ לנסע למקומות מרפא שקלוקלים רבים אורבים לו שם, בגלל גדרי צניעות שגפוצים וכיוצא בזה.

אפשר, שזהו פונת הכתוב בפרשת עקב 'והסיר ה' ממך כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך', דהינו שלא תהיה חולה, ולא תאלץ להגיע אל מקומות תרפה לצרכי הבראה. **בזכות** כן 'כל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת', על פי הכתוב בפרשת אחרי מות (ויקרא יח א) 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו' וגו', לא ישימם בך', שלא תנזק חלילה מההשפעה המזיקה של אותם מקומות נפש פרוצים. (פאר ישראל)

והסיר ה' ממך כל חלי וכל מדוי מצרים אשר ידעת לא ישימם בך (ז טו)

ספר הרה"ק הננסת מרדכי מסדיגורא זיע"א, אחד מחסידי הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א שעשה דרכו דרך העיר טשורנוביץ, נפל למשכב בעת שהותו בטשורנוביץ ובשארית כחותיו עשה את דרכו אל הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, שהתגורר אז בסדיגורא הסמוכה.

למען ינוח שורך וחמורך' (שמות נג יב), כן צוה על הבעל עגלה שיקפיד לתן להם מאכלם כל בקר קדם לאכילתו, ותמיד יהיה שואל ומבקר האם כבר נתנו לאכל לפני הבהמות. (ביתו נאווה קודש)

וּשְׂמַתֶּם אֶת דְּבַרֵי אֱלֹהִים עַל לִבְכֶם וְעַל נַפְשֵׁיכֶם וְקִשְׁרֹתֵיכֶם אַתֶּם לְאוֹת עַל יְדֵיכֶם וְהָיִו לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם (יא יח)

דממה של טרם שחר שוררת במחנה צבא הצאר הרוסי, אף מאחד הצרפיים נשמע רחש, רבי יוסף קדיש קרישבוסקי ז"ל כבר קם משנתו, ומיד בסימו את הכנותיו הקפדניות לתפלה נגש בדחילו ורחימו לעבודת בוראו.

לאחר התעטרו בטליתו ובתפיליו נשמעת בחלל הצריף המיה חרישית, רבי יוסף קדיש עומד בקרו זוית ומתפפל, בעצומה של התפלה נכנס במפתיע אל הצריף קצין בכיר שהתארח במחנה, החילים שהפתעו מהבוקר הפתאומי, עמדו דם והצדיעו לכבודו ביראה.

הקצין החל לסיר ברחבי הצריף ולבחון מקורב את מעשי כל חיל וחיל, תוך כדי סיור בצריף הענק הבחין ברבי יוסף קדיש העומד ומתפפל ואינו שת לבו למתרחש סביבו, הוא נגש אליו ורמז כי עליו לחדל מתפלתו, אף רבי יוסף קדיש לא הבחין בקצין ולא הגיב מאומה.

התעלמותו של רבי יוסף קדיש מנוכחותו הכעיסה את האורח הרם שהחל להרעים עליו בקולו, בינתים סים תפלתו והחל פוסע שלש פסיעות לאחוריו והקצין שחש עצמו משפל רתח מזעם, הוא חטף בגסות את התפלין מראשו, והשליכו ארצה בכח ובפראות.

בעזות דקדשה האפנינית לו, הרים רבי יוסף קדיש הנדהם את ידו בתנופה וסטר על לחיו של הקצין העריץ, דממה השתררה בצריף, החילים לא האמינו למראה עיניהם והקצין נשאר מרתק למקומו, רק רבי יוסף קדיש התכופף בחודת קדש להרים את תפיליו ולנשקו בחבה.

הקצין שהתאושש פקד על שני תילים להוביל את החצופ אל הכלא, ובעוד החילים כובלים את ידיו באזקי

לבדו, בראותו את האש המתלקחת נבהל הילד, נמלט לרחוב, והתחיל לזעק לעזרה בקול רעש גדול, "הצילו, הצילו האש בוערת".

ברחוב עבר איש ששמע את זעקות הילד לעזרה, והוא נגש לתקן אותו שהוא אינו מדבר פראוי ובדקדוק לשון, כששמע את דבריו האויליים שנאמרו שלא במקומם צעק הילד לעברו, "שוטה שכמותך, מדוע אתה מבלבל עכשו את ראשי בגבובי דברים איו לדבר".

הכי אינך רואה כמו עיניך את האש הבוערת הגדלה מרגע לרגע, לשונותיה מאימות לכלות כל חלקה טובה מבלי להשאיר שריד ופליט, כשהאש בוערת, למי יש זמן לחשב כיצד ראוי לדבר".

אמר השליח צבור לאותו מעורר, כשאוחזים באמצע התפלה, הרי בוער אש, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לט ז), 'חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש', כשיהודי עומד בעת התפלה לפני קונו כעבד לפני המלך, הרי אז בעת התפלה בוערת אש גדולה ועצומה, אם כך אני שואל אותך, כשבוערת אש, האם אז הזמן הנכון לחשב על הדבורים שיהיו כפי הכללים". (נועם סיה)

ונתתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת (יא טו)

מדי שנה כשקנו את התרנגולים לכפרות כמה ימים קדם ערב יום כפור, מועד עשית הכפרות, הגם שבכל השנה ובפרט בימים אלו היה כלו מפשט מזה העולם, נתונה היתה דאגתו של הרה"ק **רבי אהרן מבעלזא** זיע"א בבקר אם כבר נתנו לפני התרנגולים לאכל ומים לשותות.

בכל בקר היה מחמיר על עצמו לא לשותות מאומה עד שברר הדבר, כדי לקיים את מאמר חז"ל במסכת ברכות (מ.) אסור לאדם שיאכל קדם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר 'ונתתי עשב בשדה לבהמתך' והדר כתיב 'ואכלת ושבעת'.

כן מספר שבועירה בעלז צוה רבי אהרן לקנות סוסים, אותם מסר לבעל עגלה שיטפל ויעבד עמהם כל ימות החל, כדי שיוכל לקיים בשבת מצות שביתת בהמתו,

הלפידים, אחר כך ראינו הכתנת ביד המשרת, ואמרנו לו שלא יאחז את הכתנת בידו כי בודאי יסחט ביום טוב, כי היא היתה לחה כמו שגשרתה במים.

בתפלת מוסף עמד גם כן כנזכר לעיל בלא שום תנועה, אחר תפלת מוסף החליף פעם שניה הכתנת וגם היא היתה לחה כמו שהוציאה מהמים. (סיפורים נוראים)

ברב שאיפתו להפיר את צדיקי דורו, נסע הרה"ק **רבי ישכר דב בעריש טורנהיים** זיע"א **מלוקטווע וולברוז** בימי נעוריו לעיר קוצק, שם הסתופף זמן מה בצלו של הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקווצק** זיע"א.

בחזרתו מקווצק נסע לביתו דרך ורשה, ונשאר ללון בה בבית מדרש אודותיו מקבל היה בפי החסידים כי בו נהג להתפלל סגורם של ישראל הרה"ק **הקדשת לוי מברדיטשוב** זיע"א.

נעמד רבי ישכר דב להתפלל מעריב בהתלהבות רבה, עד שלא הרגיש כיצד הכניס את ראשו לתוך עמוד התפלה, אבל אחרי כן לא היה באפשרותו לחזור ולהוציאו משם, רק אחר מאמצים מרבים שהסתימו בשבירת העמוד על ידי באי בית המדרש, שהיו כלם אחוזי רעה והתפעלות למראה קדשתו, שחרר את ראשו והמשיך בעבודתו הטוהרה. (אהל ישכר)

ספר הרה"ק רבי חי יצחק טברסקי מרחמסטרייווקא ארצות הברית זיע"א, פי באחד מבתי הכנסת נגש יהודי לשליח צבור בעת התפלה, והעיר אודות תבה מסוימת בגסח התפלה שלדעתו השליח צבור לא הגה את נקודה נכונה, כנדרש על פי כללי הדקדוק.

השליח צבור לא ענה לאותו מעורר באמצע התפלה, אחר התפלה נגש השליח צבור לאותו יהודי ואמר לו שהוא רוצה לספר לו איזה עובדא, וכה ספר.

בכפר קטן פרצה להבה גדולה באחד הבתים בעת שילד קטן ששה בו

בשלוה ויצא את אולם בית המשפט, בכך נסתיימה עוד פרשה קשה במסכת סוּרְיו בצבא הצאר, שוב התגלגלה על ידו הזכות לקדש שם ה' ברבים ונתקיימו בו דברי הפתוב (להלן נח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'.
(יוסף קדישא)

ולמדתם אתם את בניכם לדבר גם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשוכבך ובקומך (יא יט)

ספר אב"ד לובלין רבי אליהו קולצמין זצ"ל שהתגורר בשלהי ימיו בירושלים, כי בשנות ילדותו התקינו בעירו מסלת ברזל לרכבת, וככל הילדים השתוקק אף הוא לחוות את החויה הנפלאה ולנסע ברכבת.

משהביע את רצונו זה בפני אביו רבי נפתלי הרץ קולצמין זצ"ל, רבה של שמבורג ומחסידי הרה"ק הצמח צדק והחידושי הרי"ם זיע"א, הוא הודיע לו שהנסיעה אסורה למי שאינו יודע את כל מסכת נדרים בעל פה, "רק כאשר תהיה שגורה מסכת נדרים בפיה, תוכל לנסע ברכבת".

בתמימות ילדותית האמין אליהו הצעיר לדברי אביו, במשך מספר שבועות שגן את כל המסכת בעל פה, ולאחר מכן קבל מאביו במתנה כרטיס נסיעה ברכבת.

בדרכו לרציף החל רבי אליהו לשגן בזכרונו את המסכת, כדי להיות מוכן במדה ויערך מבחן טרם יעלה לרכבת, מרב חשש שמא לא יזכר את המסכת על בריה, פרח מזכרונו דף מ"ה, והוא נסה להזכר בדף החסר, אך ללא הצלחה.

עמד הילד ברציף חושש ומדאג שמא לא יניחו לו לעלות לרכבת, לפתע הבחין ביהודי מבגד העומד ליד המסלה, אליהו הצעיר היה בטוח שהיהודי המבגד ערך את ההכנות הנדרשות והוא בקי במסכת נדרים ישר והפוך, והוא פנה אליו בתמימות ובקש שיזכיר לו את דף מ"ה ממסכת נדרים, למותר לציון שהלה לא ידע במה דברים אמורים, ולא הבין מה הילד רוצה פתע. (אריג פו אבות)

המצוה שלא להשבע שבועת שוא היא אחת המצוות אותן נצטוינו, והואיל ונשבעתני אמונים לצאר ולצבאו ובפרט בחפץ המקדש ביותר לעם ישראל, אותו כלי קדש הנקרא תפלין אשר מהנה אות לברית אשר כרת עמנו אלקינו, ממלא אני את שבועתי ללא פשרות כדי להיות נאמן לצו בוראנו.

הקצין שהשליך ארצה את תפלי, לא רק שבזה במעשהו את החפץ המקדש ביותר עבורי, אלא אף חלל בכך את כבוד המלכות הרמה, ברמסו בחצפה ובגסות חפץ קדוש ששלטונות הצבא הכירו בערכו ובחשיבותו, הם קבלו את שבועתי רק משום שידעו כי רבה הערכתי והוקרתי לקדשותו.

מעשה חסר תקדים זה מצדו של קצין בצבאנו מהנה הכפשת כבודה של המלכות הרוממה, בשימו בכך ללעג ולקלס את תקנות הצבא ואת אמונה של הממשלה בחילי צבאה ובשבועתם, לכן אציתי עז בנפשי וסטרתי על לחיו, עקב זלזולו בצאר שכנגדו הקצין ואני שוים.

מוכן כי לא נתן לטען על מחאתי הפנה שפכביכול היתה זלזול בכבוד הקיסרות הרוסית הרוממה, אדרבה דוקא מכח נאמנותי לה ומשום שחשובה היא לי כבבת עיני, עשיתי מעשה זה כדי למחות על בזיון כבודה ועל חלול כבוד הצאר העומד בראשה.

חיוך רחב נספך על פניהם הקשוחות של השופטים, הקצין ופרקליטו החלו נעים על מקומם באי נוחות אף מענה לדבריו הנלהבים לא היה בפיהם, השופטים שלא חבבו את הקצין יתר על המדה, הסתודדו ביניהם.

לבסוף הקריא השופט את פסק הדין, "בית המשפט התרשם כי טעונו החיל משכנעים וצודקים, והוא זכה מכל אשמה, משום כך אף ראה בית המשפט לנכון להורות על הורדתו בדרגה של אותו קצין שמלבד שחרג מסמכותיו, הוסיף חטא על פשע ובמעשהו הנמקה גרם לבזיון הקיסרות הרמה, מפקדי צבאה, ואודונו הצאר ירום הודו העומד בראשה.

עם השמע גזר הדין חפו פני התובע והקצין הרשע, ורבי יוסף קדיש קם

פלדה כבדים סגן הקצין מבין שפתי בזעם עצור, "יהודי, דע לך כי עברה כזו דינה מות, עוד בטרם תשפט יכול אני לומר לך בברור כי גזר דינך כבר נחרץ".

בצינוק צבאי טחוב ישב רבי יוסף קדיש ושפתיו ממללות פרקי תהלים, ממתיו בשלות נפש למשפט שעלול לחרץ את דינו למיתה, את זכותו לקבל סגור צבאי דחה בשתי ידים, הוא שם מבטחו בה, והחליט ליצג עצמו ללא סיוע של עורך דין.

למחרת נלקח רבי יוסף קדיש אל בית המשפט, התובע הצבאי החל לפרש את מעללי החיל היהודי, כיצד העז טוראי פשוט לסרב לפקדתו של קצין בעל דרגה גבוהה כאשר הלה הורה לו לחדל מתפלתו, יתרה מזאת הוסיף חטא על פשע בסטרו על לחי הקצין לעיני כל, על השופטים לדון את החצוף למיתה.

מעשה נפשע זה מוריד את ערפה של הקצונה הגבוהה בעיני החילים, ומהנה זלזול בכבודה של הקיסרות הרוסית הרוממה ובצאר העומד בראשה, אם לא ידון בית המשפט את הנאשם בכל חמר הדין ובפרט בתקופה רוויה מהפכות זו, עלול הדבר לערער את המשמעת בצבא והתוצאות מי ישורון.

דברי התובע היו בעלי משקל, חבר השופטים הורה לנאשם שיאמר את אשר יש לו לטען להגנתו ורבי יוסף קדיש קם והחל לשאת דבריו בבטחה וללא שמץ התרגשות, "משגיסתי לצבא הצאר, נדרשתי כשאר החילים להשבע שבועת אמונים בה הצהרתי להיות נאמן לצבא רוסיה ולאדונו הצאר ירום הודו.

משהגיע תורי להשבע, עלי היה לעשות זאת בנקיטת חפץ המקדש בעיני, חשבתי איזה מחפצי יכול להתאים למטרה זו, וכיהודי הנאמן לה' ולתורתו לא מצאתי בין כלי חפץ מקדש יותר מאשר התפלין שברשותי, באמצעותו נשבועתי לשמר אמונים לקיסר ולצבאו.

זו הסבה למסירותי יוצאת הדופן לעבודת הצבא עליה יכולים להעיד כל מכירי ומפקדי, המקור ממנו נובעת דבקוּתִי בתפקידי היא השבועה שהשביענו בוראנו לשמר את כל מצותיו בכל הנסבות.

פרשת עקב

סעודות שבת

שני החכמים שהגיעו אל העיר בשעת ערב מוקדמת של ליל שישי שמחו מאוד למראה היהודי שהגיע לקראתם והזמינם להתארח בביתו. החכמים שהיו רעבים גם צמאים, וכמובן עייפים מאוד מכל טלטולי הדרך הארוכה, מצאו מנוח לכף רגלם בביתו של היהודי שאירחם בנפש חפצה ובלב רחב. האיש ערך לפנייהם שולחן מלא בכל טוב לאכול ולשבו, ואף הציע בפניהם מיטות נוחות לשנת הלילה.

החכמים שחשבו להתארח אצל רב העיר, הודו למארחם עם בוקר יום השישי, ואמרו לו כי נהנו מאוד מהאירוח הלבבי, ועתה יש ברצונם ללכת אל רב העיר.

היהודי ממש נחרד לשמע הדברים. הוא, ואחיו שהיה יחד עמו, לא הסכימו בשום אופן לקבל את בקשת החכמים ללכת אל ביתו של הרב, והפצירו בהם מאוד להישאר ולשבות אצלו. דעו לכם, אמרו האחים, כי צפויה לכם אתנו שבת מרוממת ומכובדת ביותר, על הצד היותר טוב ובתכלית ההידור. לכבוד גדול יהיה עבורנו השתתפותכם בסעודות השבת אצלנו, לשמוע מפיכם דברי תורה וחכמה ולשורר עמכם את זמירות השבת.

שמה סבורים אתם, הטעימו האחים ואמרו, כי אצל הרב תוכלו לקבל תרומה גדולה עבור המטרה שבשביל כך באתם לעירנו. דעו לכם כי אנו בעלי יכולת, והרי לכם התחייבות ברורה מצידנו כי כבר במוצאי שבת ניתן לכם סכום כסף גדול, הרבה יותר מה שאתם סבורים לקבל אצל הרב. רק זאת עשו עבורנו: השארנו עמנו לסעודות השבת.

כשמוע החכמים את הפצרת האחים העשירים ניאותו לבקשתם והסכימו להישאר בביתם. פנו החכמים לשבת בטרקלין הגדול של הבית, לעסוק בתורה ולהתכונן כראוי לבוא שבת המלכה, והנה עיניהם רואות את האחים מביאים מהשוק העירוני כמויות עצומות של מאכלים ומעדנים לכבוד שבת, בשר ודגים, חלות

על חמורו ומוכרם לכפריים שחיבבו אותו ואת התנהגותו הישרה והאמינה.

דרכו של אבינו להיות עסוק במסחרו מבוקרו של יום ראשון ועד צהרי יום חמישי, ואילו לקראת ערב של יום חמישי כבר היה שב לביתו, ומאז ואילך היה עסוק בכבוד השבת. כמעט כל הכסף שהיה מרוויח במהלך השבוע היה אבינו מוציא לכבוד יום השבת, כדי לפארה ולכבדה כאחד הנגידיים אשר בארץ. לא דואג היה את דאגת ימי החול, אלא היה לוקח את הכסף שהרוויח וקונה בו כל צרכי השבת ביד רחבה.

היה זה באחד השבועות כשאבינו לא חזר לבית כהרגלו ביום חמישי. חשבנו שמא עיכוב כלשהוא עומד בדרכו והוא יחזור ביום שישי. אך לא, הוא לא חזר ביום שישי וכמובן שגם לא בשבת. גם ביום ראשון לא הגיע אבינו חזרה, ולמותר לציין שדאגנו לו מאוד. מעולם לא היה כדבר הזה שאבינו לא ישהה בבית בשבת, והנה הוא אינו חוזר. לא היה לנו כל אפשרות לדעת את שלומו ואת סיבת עיכובו. כל שיכולים היינו לעשות, זה לומר מזמורי תהלים ברגש רב ולהתפלל על אבינו שלא יארע לו כל רע.

היה זה בחצות הלילה של בין יום ראשון ליום שני, כשאבינו מתדפק על דלת הבית ויחד עם הדפיקות נשמעות קולות נביחה עזים של כלב. פתחנו לו את הדלת במהירות, וראינו את אבינו כשכלב עומד בסמוך אליו, אך לא נוגע בו לרעה. הכלב היה שחור וגדול, פראי ומאיים, והוא נבח בקולות גבוהים מאוד. אלא, שהכלב היה נראה כאילו שהוא דואג לו ושומר עליו. ואכן, עם כניסת אבינו לביתו, הכלב כשכש בזנבו ורץ חזרה אל היער ממנו הוא בא.

כולנו התנפלנו על אבינו ובקשנו ממנו שיספר לנו היכן היה בימים האחרונים ומדוע לא חזר לבית כהרגלו ביום חמישי. אבינו ביקש מאתנו שנמתין עד שנעזור לו לפרוק את משא החמור,

גדולות, פירות וירקות, יינות מתוקים ומגדנות עד אין סוף. משרתים עמלו להכין קדירות גדולות עם שלל מאכלים מסורתיים, והאחים עצמם לא הפסיקו להתרוצץ ולהביא עוד ועוד, כשלא נחה דעתם עד שהביאו גם מערכת ענקית חדשה לגמרי של כלי סעודה, צלחות זכוכית וקערות נחושת בגדלים שונים, מגשים יפים, כוסות קריסטל, וגם כפות מזלגות וסכינים.

כראות החכמים את מעשי האחים, את ההוצאות הכספיות הענקיות אותם הם מוציאים בקניות הענקיות אותם הם עורכים, חשבו כי כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילם. הם היו בטוחים כי לכבודם עשו זאת. הדבר לא נתן להם מנוחה, האם אכן ראויים הם שיבזבוז עליהם כל כך?! בשלב מסוים קראו החכמים לאחים ואמרו להם: הלוא רצונכם הוא שנהיה עמכם בשבת, אך זאת דעו לכם, שאין אנחנו ראויים שתבזבוז עלינו כל כך, ואם תמשיכו בכך, לא תהא לנו ברירה אלא לקום ולעזוב את ביתכם.

נזעקו האחים ואמרו: חס ושלום! כל שאנו עושים הוא רק לכבודה של שבת המלכה, והם בבחינת הוצאות שבת שאינם עולים ממניין מזונותיו של אדם הקצובות לו משנה לשנה. והסיבה שאנו מפריזים כך בכבודה של שבת, היא בשל מעשה שאירע עם אבינו, ועתה, אם נפשכם לשמוע, נוכל לספר לכם את הסיפור כולו, ומתוך כך תבינו את חרדתנו המופלגת לכבוד השבת.

נהנה החכמים בראשם כמבקשים לשמוע, והאחים פתחו בסיפור מפליא מאוד:

אבינו זכרוננו לברכה היה עמל על פרנסתו כרוכל נודד בעיירות ובכפרים. כל רכשו עמד על כמאה דינרים, שבהם היה רוכש סחורה, מיני סדקית, חוטים מחטים וכפתורים, ועוד כהנה וכהנה פריטים קטנים וזולים, אותם היה מעמיס

ואז יספר לנו בהרחבה את כל ההרפתקאות שעברו עליו.

הכנסנו לבית את השקים שהיו תלויים ועומדים משני צידי החמור, ולהפתעתנו המרובה ראינו כי השכבה העליונה שלהם, חיטים ושעורים, מכסים את התכולה האמיתית שלהם: מאות מטבעות של כסף וזהב, תכשיטים יקרים משובצים באבנים יקרות, ועוד דברי ערך לרוב.

משתוממים לגמרי מהאוצר הענק שהביא עמו ומההבנה כי חיינו עומדים עתה להשתנות, כי הנה הפכנו להיות עשירים מופלגים, הטינו אזנינו כאפרכסת לשמוע את דברי אבינו שפתח וסיפר את שהתרחש עימו בימים האחרונים.

היה זה בבוקרו של יום חמישי. כבר סיימתי למכור את הסחורה שהבאתי עמי והתחלתי לסדר את חפציי בכדי לשוב לבית. והנה שומע אני קול של ערבי, אותו לא הכרתי, אומר לי: יהודי, יהודי, בוא הנה, יש לי בעבורך חפץ טוב אותו תוכל למכור ולהרוויח בסכום נאה.

לפי תומי, הלכתי אחרי האיש ולא ידעתי שהוא איש מסוכן ביותר, לסטים מזויין והורג נפשות. לאותו ערבי רשע יש כלב שחור וגדול, חיית טרף של ממש, ודרכו של האיש להכניס את האנשים אותם לוכד ברשתו אל תוך החדר שם מצוי הכלב, ורחמנא ליצלן מסופם, שכן הכלב מתנפל עליהם, נושך בהם וטורף אותם.

נכנסתי אל ביתו של האיש, ותוך שניות הבנתי את ביש מצבי. השודד התנפל עלי בגסות רבה, קשר אותי בחבלים וגזל ממני את כל כספי. הוא לא איבד זמן והחל לגרור אותי אל הכלב, כדי שימיתני רח"ל. בראותי זאת ובהבנתי כי עוד רגע ואני נעשה אברים אברים, התחלתי להתחנן בפני השודד ולומר לו: הוואל נא לעשות את בקשתי האחרונה, ולאחר מכן עשה בי כחפצך. בקשתי האחרונה היא שתסגור אותי בתוך חדר סגור עד למוצאי שבת, תן לי מעט לחם וכד מים מהצידה שהבאתי עמי, ועם צאת השבת, לא אתנגד לכל מה שתחפוץ.

בליבי חשבתי לעצמי: הלא מחזיק אני בכל עוז במצוה חשובה זו של כבוד

השבת וסעודותיה, וראוי לי שאצא מהעולם לאחר שאקיים שוב, בפעם האחרונה, את כבוד השבת ואכילת הסעודות, כפי המעט שיעלה בידי.

בחסדי שמים עלי הסכים השודד האכזרי לבקשתי, ונעל אותי בחדר סגור ללא חלונות, כשהוא מסנן ואומר לי בשפה הערבית: תנצל את השעות האחרונות של חיך, כי לא תראה את אור השמש של יום ראשון. השודד הביא לי מצקלוני את הצידה לדרך המועטה שהייתה בו: צנימים יבשים וכד של מים, ואמר לי בלעג רב: הנה לך עבור השבת...

כאשר לפי חשבוני נכנסה השבת נעמדתי לתפילת קבלת שבת וערבית ברגש רב ובתחנונים, ולאחר מכן פניתי לסעוד את סעודת השבת מהמעט שהיה לי. הרמתי את כד המים ואמרתי: רבוננו של עולם, ראה נא בעיני כי אין לי יין לעשות עליו קידוש, יהי רצון מלפניך שיהיו חשובים מים אלו כאילו היו יין משובח וייחשב לי כאילו קידשתי על היין. לאחר מכן, אכלתי מעט מהצנימים שהיו ואמרתי: אבינו שבשמים, גלוי וידוע לפניך שהסעודה הזאת היא כנגד יצחק אבינו ע"ה, רצוני היה לכבד את הסעודה כהרגלי, אלא שאונס רחמנא פטריה, יהי רצון שבזכות יצחק אבינו ע"ה תצילני מיד הרשע הזה ואזכה לחיים...

אחרי שינה טרופה, התפללתי תפילת שחרית ומוסף ושוב חזרתי ואמרתי כמו שאמרתי בלילה, והייתי מפציר: בזכות אברהם אבינו שסעודה זו מכוונת עליו - הצילני נא מיד רשע זה. גם לאחר תפילת מנחה אמרתי כך: בזכות יעקב אבינו ע"ה אזכה להינצל מידי הרשע.

עוד הספקתי גם לטעום משהו עבור סעודה רביעית, סעודת 'מלוה מלכה', ואף אמרתי זאת שסעודה זאת כנגד דוד המלך ע"ה, והייתי מפציר: יהי רצון מלפניך אבינו שבשמים, שבזכות דוד המלך ע"ה ובזכות אליהו הנביא זכור לטוב אזכה להינצל מיד איש בליעל זה המבקש את נפשי.

ולפתע פתאום נפלה עלי תרדמה חזקה ובחלומי רואה אני חמשה אנשים זקנים, הדורי צורה וחכמתם מאירה את

פניהם הקורנות, כשהם מתווכחים זה עם זה: זה אומר אני ארד ואציל אותו וזה אומר אני ארד ואציל אותו. אדהכי והכי נמנו כולם וגמרו: היות ואדם זה קיים את ארבעת הסעודות של השבת, והוא ביקש את זכותם של כולנו, הרי שכולנו יחד צריכים לעמוד לימינו ולהצילו מרעתו. באותם רגעים נפלאים רואה אני את חמשת הזקנים פונים אלי ואומרים: אנו אבות העולם, אברהם יצחק ויעקב, דוד המלך ואליהו הנביא, אשר הזכרת אותנו בשעת קיום מצות סעודות שבת, וביקשת את זכותנו! דע לך כי אנו באים להצילך! אל תירא ואל תיחת ואל ירע לבבך.

את שנתי העמוקה העירה חריקת דלת עזה. השודד פתח את דלת חדרי, אחז בי והחל לגרור אותי אל עבר הכלב הענק כדי שיטרוף אותי. מה רבו מעשיך השם! למרבה הפלא, הכלב המאולף והצייתן להוראות בעליו, כאילו הפך את עורו ולא הקשיב להוראה שנתן לו. להיפך, הכלב התנפל על השודד ועשה אותו לגל של עצמות.

ביתו של הערבי השודד היה ריק. איש לא היה בו, ובראותי את הנס העצום שאירע לי ביקשתי לעזוב את מאורת השודד ולחזור לביתי, אך הכלב אחז בשולי בגדיי והחל למשוך אותי אל עבר פינת הבית, שם החל לחפור ברגליו עד שלפתע ראיתי כי זהו המקום בו השודד היה מטמין את אוצרותיו.

היו שם שקים של מטבעות זהב וכסף, תכשיטים ואוצרות פז. מיד לקחתי את כל האוצרות, כיסיתי אותם בחיטים ובשעורים שמצאתי במקום, וחזרתי הנה כששיר של שבח והודאה להשם יתברך על שפתותי.

הכלב לא עזב אותי ועם צאתי לדרך ראיתי כי הוא מהלך אחריי כשומר נאמן עלי ועל האוצרות שלקחתי עמי. זהו הכלב שראיתם אותו ושזה עתה חזר אל היער.

עם סיום סיפורו המצמרר, סיימו האחים את דבריהם באזני החכמים שהגיעו לביתם, ציווה אותנו אבינו: מאחר

וניצולתי ממוות לחיים בזכות מצות סעודות שבת, ואף זכיתי לעושר רב ועצום, מבקש אני מכם כי תקפידו גם אתם לשמור ולקיים את מצות סעודות השבת בהידור רב.

כאשר שמעו זאת החכמים שקט ונח לבבם, ואף ברכו אותם כי יהי השם עמם להמשיך עוד שנים רבות במנהג נאה זה של כבוד השבת (ספר 'ויאמר עמוס' דרוש כג למעלת השבת, בשם ספר 'מנוחה לחיים' לרבי אליהו לביא, ליורנו תרמ"א).

וכן מובא בזוהר הקדוש (פרשת עקב), משולב בביאור 'הכתר והכבוד': פתח הרעיא מהימנא בסודות השולחן וְאָמַר לבאר את הפסוק (שמות כה כג) 'וְעִשִּׂיתָ שִׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים וְגו'. תָּא חֲזִי - בא וראה, מְנַהֲגִין טְבִין וְשִׁפְרִין הִוּוּ נִהְגִי - מנהגים טובים ויפים היו נוהגים הצדיקים ותלמידי חכמים בעלי סודות התורה, שהם מְאָרִי דְסִעוּדָתָא דְמִלְכָא - בעלי סעודת המלך, כשהיו מתקבצים לאכול בחבורה בסעודת מצוה, והיו מכוונים להשפיע על ידי אכילתם שפע אל המלכות לְאַחְזָא דְאִינוּן מְבַנֵי פְתוּרָה דְמִלְכָא - להראות שהם מבני שולחן המלך.

חַד - דבר הראשון ממנהגיהם הטובים, רְבִרְבָא מְבַנֵי סִעוּדָתָא - הגדול מבני הסעודה נְטִיל יָדַי - נוטל ידיו תחילה, כי סוד נטילת ידים הוא לגרש את הקליפה מהידים על ידי מימי החסד, ויתבאר להלן שהגדול שבסעודה הוא כנגד החסד וקו ימין, וכמו כן בְּזַמְנָא דְיִיעָלוּן לְסִעוּדָתָא לְהִסָב - בזמן שיכנסו להסב לסעודה, אזי גְּדוּל שְׁבִינֵיהֶם מְסַב בְּרָאשׁ - תחילה על מקומו, והוא מרמז על ספירת החכמה של המלכות. תְּנִינָא - השני לגדולה יושב תְּחוּתִיה - תחתיו, והוא כנגד ספירת הבינה של המלכות. וְתִלְיָתָא - והשלישי לגדולה יושב תְּחוּת תְּנִינָא - תחת השני, והוא כנגד ספירת הדעת של המלכות. וְאֵלִין - ואלו שלושה הנזכרים סדר ההסיבה שלהם אֲתִקְרִיאוּ - נקראים ג' מְסוּת, כי 'מטה' מרמז על המלכות.

והגם שכנוע אין למלכות בראשה

אלא שני מוחין, מכל מקום נרמזו שלושה המסובים כנגד ה'חכמה בינה דעת' שלה, כי הם ממשיכים שפע אל המלכות משהה הספירות של זעיר אנפין העומדים בשלושה קוים, והם לְקַבֵּל תְּלַת אֲבָהֶן - כנגד שלושה האבות שהם חסד גבורה תפארת, וְלְקַבֵּל - וכנגד כְּהַנִּים לְוִים וְיִשְׂרָאֵלִים שהם נצח הוד ויסוד, ולכן צריכים שלושה הגדולים להסב באופן של שלושה קוים. ומוסיף, מְכָאן וְאֵילָף, אם ישנם עוד חכמים וגדולים הבאים להסב בסעודה לִית לֹון סֶדֶר - אין להם סדר, אֵלָא כָּל הַקּוּדָם זְכָה, כי שאר המסובים הם כנגד שאר הספירות שבמלכות, שאין להם יתרון אחד על חברו זולת סדר הקדימה, ולכן כל הקודם זכה.

תְּנִינָא - מנהג השני, בְּעַל הַבֵּית בּוֹצֵעַ את הפת, כְּדִי שִׁבְצֵעַ בְּעִין יְפָה, וּמְשָׁלִים וגומר את בְּרַכְתָּא - ברכתו, וְלִבְתָּר - ורק אחר כך בּוֹצֵעַ את הפת, כי בעל הבית הוא הצינור שעל ידו נמשך השפע, ולכן יברך תחילה וישלים ברכתו, ובכך ימשוך ברכת ה' על הלחם, וְאִוקְמוּהָ רַבְּנָן דְּמַתְנִיתִין - והעמידו חכמי המשנה (ברכות מז.) דְּאִין הַמְּסוּבִין וְשִׁאִין לְטַעוּם, עַד שִׁיטְעוּם הַמְּבַרְךָ, והטעם גם משום שעל ידו נמשך השפע לכולם, וְעוּד הַעֲמִידוּ חֲכָמֵי הַמְּשֻׁנָה, לִית - שאין הַבּוֹצֵעַ רְשָׁאֵי לְטַעוּם, עַד שִׁיכְלָה עֵנִיית 'אָמֵן' מְפִי הַמְּסוּבִין, כי 'אמן' עולה בגימטריא שני שמות 'הוי"ה אדני' העולים גם כמספר 'מאכל', ולכן אינו רשאי לאכול עד שיענו המסובין 'אמן'. וְאִם רְעוּתִיה - ואם רצונו של בעל הבית לְחַלֵּק כְּבוֹד לאחד מן המסובים שיבצע תחילה, הַרְשוּת בִּידֵיהּ - בידו. וְעוּד אִוקְמוּהָ - ועוד העמידו חכמי המשנה (שם מז.) דְּאִוְרַח מְבַרְךָ, בְּגִין דִּיבְרָךְ - כדי שיברך לְבַעַל הַבֵּית, ויתבאר להלן בדברי הרעיא מהימנא.

וְאִרְחָ רְזָא - ועל דרך הסוד יתבאר ענין הבציעה באופן זה, בְּעַל הַבֵּית בּוֹצֵעַ, דָּא עֲמוּדָא דְאִמְצָעִיתָא - זה עמוד האמצעי שהוא זעיר אנפין המחלק את השפע, דָּאִיהוּ - שהוא נקרא קו הָאִמְצָעִי, כי עיקר השפע שיש לו נמצא בקו האמצעי שלו, וגם כי זעיר אנפין הוא ממוצע בין אימא למלכות [ששניהם נרמזים באות ה' של ברכת 'המוציא'], ועל כן צריך

בעל הבית שהוא כנגד זעיר אנפין לבצוע ולחלק את הפרוסות, וכמו כן צריך הוא לטעום תחילה, כמו הזעיר אנפין שמקבל ואוכל תחילה שפע מאימא.

ולכן בְּשֶׁבֶת צְרִיף לְבַצוּעַ מְשֻׁנֵי כְּפָרוֹת שהם 'לחם משנה', ומבאר ענין שני ככרות אלו, דְּאִינוּן - שהם נרמזים באותיות ה' ה' משם הוי"ה, שהם כנגד אימא ה' ראשונה, ומלכות ה' אחרונה, וּבְעַל הַבֵּית הַבּוֹצֵעַ דָּא - זהו כנגד זעיר אנפין שהוא אות ו' של שם הוי"ה דְּאִמְצָעִיתָא - שבין שני ההי"ן, והוא עומד באמצע בין אימא ומלכות.

ומוסיף עוד בענין סעודת שבת, וּבְגִין דְּלֹא לְאַתְחִזָּא קְרַעְבְתָּנוּתָא - וכדי שלא להתראות כרעבתן, יְכִיל לְמַבְצֵעַ בָּהּ לְכָל חַד וְחַד - יכול לפרוס בככר לכל אחד ואחד מהמסובים פרוסה עד שיעור כְּפִיצָה ולא יותר, ומבאר, מְאִי - מהו הסוד של שיעורי כזית וּכְפִיצָה שנאמרו בבציעת הפת בשבת, ומפרש שסוד הכביצה הוא אות י, כי הביצה צורתה כמו י, וְ כָן סוּד הַכְּזִית הוּא אוֹת י, כי אוֹת י אִינוּן נְקוּדִין דְּשִׁמָּא קְדִישָׁא - הם הנקודות של שם הוי"ה הקדוש, כי אוֹת י מוֹרָה עַל הַחֲכָמָה, וגם הנקודות הם בחכמה, והנקודות אֲתִקְרִי פִירוּרֵי - נקראים פירוורים, כי צורתם כמו פירוורים קטנים, ואמרו חז"ל (ברכות נב:) שאסור לאבד בידים פירוורי לחם בְּכִזִּית - בשיעור כזית, כי הפירוורים הם כמו נקודות שהם קטנים, אך הם עיקר פירוש ושורש התיבה.

הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א היה אומר שענין סעודות שבת גדול יותר מענין התפילה, כי הנה מובא בספר הזוהר הקדוש שסעודת שבת משלימה את שבע הברכות של התפילה למניין של עשר, כך בכל שלשת הסעודות, ונמצא שכל סעודה בפני עצמה יש לה כוח כמו שלש פעמים, שרק על ידי כך זה משלים לעשר, ונמצא שהוא גדול מהתפילה (נחמד מזהב', ובהגות 'עפרות זהב' שם הוסיף, שבזה יש לפרש את לשון הפייט 'סועדים בו לברך שלש פעמים', והכוונה שכל סעודת שבת באה כדי לברך שלש פעמים ולהשלים השבע ברכות של התפילה למניין עשרה).